

for better journalism

The Mediawise Trust (Reg. Charity No. 1076002)
38 Easton Business Centre, Felix Road, Bristol, BS5 0HE, UK
tel +44 117 941 5889 fax +44 117 941 5848
email train@mediawise.org.uk web www.mediawise.org.uk

United Nations Children's Fund
Regional Office for CEE & CIS
Palais des Nations, Ch-1211, Geneva 10, Switzerland
tel +41 22 909 5111 fax +41 22 909 5909
email ceecisro@unicef.org web www.unicef.org

MEDIJI I PRAVA DJETETA

Priručnik koji su novinari napisali za novinare

Izdato u januaru 2005. od strane Mediawise u partnerstvu
s Regionalnom kancelarijom UNICEF-a CEE & ZND
© MediaWise & UNICEF

Napravljeno za UNICEF od strane MediaWise

Drugo izdanje 2005.

Mediji i prava djeteta

SADRŽAJ

Kako koristiti ovaj priručnik.....	3
Medijski poslanici i prava djeteta.....	4
Djeca sa smetnjama u razvoju.....	6
Djeca i diskriminacija.....	8
Djeca i porodica.....	10
Dječji rad.....	12
Djeca i oružani sukobi.....	14
Zdravstvena i socijalna zaštita djece.....	16
Identitet djeteta.....	18
Dječje mišljenje i građanske slobode.....	20
Djeca pod brigom države.....	22
Djeca i mediji.....	24
Djeca u medijima.....	26
Obrazovanje.....	28
Djeca i kriminal.....	30
Seksualno zlostavljanje i eksploatacija djece.....	32
Odgovornost države.....	34

Dodaci

1. Konvencija o pravima djeteta.....	38
2. Milenijumski ciljevi UN.....	46
3. Svijet po mjeri djeteta.....	48
4. Uputstva Međunarodne novinarske federacije.....	50
5. Uputstva Svjetske zdravstvene organizacije.....	52
6. Kalendar mogućih „udica“ za priče.....	53
7. Korisni međunarodni kontakti.....	56

Ovaj priručnik izrađen je kako bi pomogao medijskim radnicima da prilikom rada na pričama koje se odnose na djecu uvažavaju prava djece, kao i da podstaknu njihovu participaciju u masovnim medijima. Priručnik sadrži ideje i izazove za novinare, ali i za one koji nastoje da osiguraju medijsko izvještavanje o dječjim potrebama, problemima, dostignućima i aspiracijama.

Svrha ovog priručnika jeste da se postigne odgovorno prikazivanje djece u medijima, ali i da se pokaže uticaj koji ponašanje i odluke odraslih imaju na njihov život. Program obuke novinara širom svijeta, koji podržavaju UNICEF i Međunarodna federacija novinara, zasnovan je upravo na ovom priručniku.

Ovaj priručnik, čiju je izradu prvobitno inicirao UNICEF 1999. godine u sklopu proslave desetogodišnjice Konvencije o pravima djeteta, zasnovan je na praktičnim iskustvima aktivnih novinara, a koncipirala ga je Fondacija za medijsku etiku MediaWise (ranije poznata pod imenom PressWise).

Istraživanje i izrada

Prvo izdanje: Mike Jempson & Denise Searle.

Drugo izdanje: Charlotte Barry & Mike Jempson.

MediaWise i UNICEF zadržavaju autorska prava nad sadržajem ovog priručnika. Materijali se, međutim, mogu reprodukovati za potrebe obuke, pod uslovom da se izvor o tome obavijesti i navede.

[Vidi zadnju koranicu za kontakt detalje.]

ISBN: 0-9547620-3-7

Objavljeno: januara 2005.

Kako koristiti ovaj priručnik

Medijski poslenici su u veoma dobroj poziciji da osiguraju kontinuirano izvještavanje o dječjim pravima, tako što će ispitivati napore usmjerene na zaštitu ovih prava i postavljati izazov onima koji ne ispune svoje obaveze prema djeci.

Cilj ovog priručnika je da ojača novinarsko razumijevanje dječjih prava i sugerise načine na koji ona mogu postati izvor novinarskih priča i priloga za štampane i elektronske medije.

U njemu su identifikovane ideje za priče koje su zasnovane na temama izvučenim iz članova Konvencije Ujedinjenih nacija o pravima djeteta i date KONTROLNE LISTE, koje treba da pomognu medijskim radnicima da utvrde u kojoj mjeri oni sami, i čitava medijska industrija, daju dječjim pravima mjesto koje zaslužuju.

Dodaci uz ovaj priručnik uključuju jednostavan vodič kroz Konvenciju i ciljeve Ujedinjenih nacija za unapređenje života djece, koje je potpisala većina zemalja svijeta. Date su i etičke smjernice za medijske poslenike, kalendar sa selekcijom međunarodnih događaja i godisnjica koji mogu poslužiti kao „udice“ za priče i preko 60 korisnih međunarodnih kontakata od kojih novinari mogu dobiti činjenice, brojke, izvještaje i savjete.

Nadamo se da će vam ovaj priručnik biti od koristi u razvijanju tačnog i pozitivnog izvještavanja o djeci širom svijeta.

Lynn Geldof,
*regionalni savjetnik za komunikacije
UNICEF CEE & CIS*

Mike Jempson,
*direktor
Fondacija MediaWise*

Medijski poslanici i prava djeteta

Novinari su šampioni ljudskih prava. Oni su oči, uši i glas javnosti i kao takvi skreću pažnju na zloupotrebe službenog položaja i ljudskih prava. Kroz svoj rad, često se izlažući riziku, novinari mogu da podstaknu vladu i organizacije civilnog društva da izvrše promjene koje će ljudima obezbijediti bolji život.

Novinari, fotografi i urednici televizijskih i radijskih programa često prikazuju nedaće s kojima se suočavaju djeca koja se nalaze u okolnostima izvan njihove kontrole, odnosno djeca podvrgnuta zlostavljanju i eksploataciji od strane odraslih. Međutim, jednako je važno da se i u konvencionalnim vijestima stvari prikažu iz „dječjeg ugla“. Dobar način da se provjeri povoljan učinak izmjene zakona ili fiskalne politike jeste da se, na primjer, razmotri u kojoj mjeri će djeca od toga imati koristi ili štete.

Način na koji mediji predstavljaju ili čak ignorišu djecu može da utiče na odluke koje se donose u njihovo ime i na odnos ostatka društva prema njima. Mediji često prikazuju djecu kao nijeme „žrtve“ ili očaravajuća „nevinašca“. Omogućavajući djeci da govore u svoje ime – o svojim nadama i strahovima, dostignućima i uticaju ponašanja odraslih na njihov život – medijski poslanici mogu podsjetiti javnost da djeca zaslužuju da se prema njima ophodi kao prema individuuama.

Konvencija o pravima djeteta

Konvencija Ujedinjenih nacija o pravima djeteta (u daljem tekstu: Konvencija) propisuje šta države i pojedinci treba da čine u cilju promovisanja i zaštite nedjeljivih ljudskih prava sve djece. Otkad ju je Generalna skupština Ujedinjenih nacija jednoglasno usvojila 20. novembra 1989. godine, Konvenciju su ratifikovale sve države svijeta, izuzev Somalije i Sjedinjenih Američkih Država.

Ratifikovanjem Konvencije država preuzima obavezu da djeci obezbijedi rast u bezbjednim i stimulativnim uslovima, uz pristup kvalitetnom obrazovanju i zdravstvenoj zaštiti, kao i adekvatan životni standard. Izražavajući svoj pristanak da budu vezane Konvencijom, države se saglašavaju da zaštite djecu od diskriminacije, seksualne i komercijalne eksploatacije i nasilja i da posebnu pažnju posvete djeci bez roditeljskog staranja i mladim izbjeglicama.

One na ovaj način takođe priznaju i da djeca imaju pravo:

- da iskažu svoje mišljenje, posebno o odlukama koje se njih tiču;
- na slobodu mišljenja, izražavanja, savjesti i vjeroispovijesti;
- na privatni život i pravo na igru;
- da osnivaju svoje klubove i organizacije;
- na pristup informacijama – kako u odnosu na državu tako i u odnosu na medije;
- da sami saopštavaju ideje i informacije.

Konvencija utvrđuje standarde na osnovu kojih je moguće ocijeniti napore svake države da poboljša živote djece. Države su dužne da svakih pet godina podnesu izvještaj Komitetu Ujedinjenih nacija za prava djeteta. Komitet se sastaje s predstavnicima države i razmatra stavove nevladinih organizacija (NVO), prije nego što preporuči dalje korake koje bi svaka država trebalo da preuzme kako bi ispunila svoje obaveze.

Veliki broj zemalja takođe je pristao da bude vezan odredbama Fakultativnih protokola, uz Konvenciju o pravima djeteta, koji se odnose na uključenost djece u ratne sukobe, trgovinu djecom, prostituciju i pornografiju. Ovi Protokoli stupili su na snagu 2002. godine i od država zahtijevaju da podnose posebne izvještaje o naporima koje ulažu u cilju borbe protiv pomenutih oblika eksploatacije. Veliki broj zemalja takođe se saglasio da implementira „Protokol iz Palerma“, uz Konvenciju Ujedinjenih nacija protiv transnacionalnog organizovanog kriminala, koji je potpisan u decembru 2000. godine i odnosi se na trgovinu ženama i djecom.

Sve države članice Ujedinjenih nacija saglasile su se da rade na postizanju osam Milenijumskih ciljeva, koji bi trebalo značajno da unaprijeđe živote djece. Najmanje 150 zemalja takođe je ratifikovalo Konvenciju 182 Međunarodne organizacije rada o iskorjenjivanju najgorih oblika dječjeg rada (uključujući i seksualnu eksploataciju), koja je stupila na snagu 2000. godine. Godine od 2001. do 2010. proglašene su Međunarodnom dekadom kulture mira i nenasilja za djecu svijeta; dok su godine od 2003. do 2012. UN dekada pismenosti. Sva ova nastojanja i ciljevi vezani za unapređenje života djeca novinarima daju bogat rudnik ideja za priče. Kontrola od strane medija predstavlja jednu od najboljih garancija da će biti uloženi značajni napori kako bi se postigla stvarna promjena u životima djece.

Djeca sa smetnjama u razvoju

- Proučite pravni i socijalni status djece sa smetnjama u razvoju. Da li im nedostaju jednake mogućnosti zato što ne postoje zakoni o njihovim pravima ili zbog predrasuda? Da li se stavovi i mogućnosti razlikuju u zavisnosti od smetnje? Razgovarajte s djecom o tome odakle potiču predrasude. Djeca mogu da rasprše mitove i pogrešna shvatanja o onima koji su „drugačiji” tako što će govoriti o svojim iskustvima.
- Da li roditelji djece sa smetnjama u razvoju imaju mogućnost da dobiju savjete, finansijsku i praktičnu pomoć? Da li je ovo besplatno ili se određuje na osnovu imovnog stanja? Izvještavajte o organizacijama za samopomoć i o drugim organizacijama koje rade s djecom sa smetnjama u razvoju i njihovim porodicama.
- Mnoga djeca sa smetnjama u razvoju ne ostvare svoje potencijale, jer odrasli smatraju da ih ona i nemaju. Da li im je pružena podrška i podstrek da učestvuju u civilnom društvu? Da li se konsultuju u vezi s njihovim posebnim potrebama, koje se tiču obrazovanja, prevoza, pristupa javnim zgradama, urbanizma, objekata za rekreaciju itd? Kakvu podršku imaju kada se susretnu sa diskriminacijom?
- Djeca sa smetnjama u razvoju susreću se s praktičnim problemima, jer projektanti, dizajneri, graditelji i proizvođači zanemaruju potrebe koje ta djeca imaju. Izvještavajte o proizvodima i uslugama koji su rezultat saradnje u procesu njihovog osmišljavanja. Što država radi da poboljša pristup javnim objektima, prevoz, itd?
- Obavijestite javnost o zlostavljanjima u institucijama za djecu sa smetnjama u razvoju – posebno ako djeca nemaju nikoga ko bi govorio u njihovo ime. Ko upravlja ovim institucijama i na koji način se one finansiraju? Izvještavajte o pozitivnim tehnikama tretmana i brige u Vašoj zemlji i šire. Šta djeca misle o njima?

Djeca sa smetnjama u razvoju

- ▶ Da li je Vaša priča usredsređena na mladu osobu ili na smetnju? Da li ste subjekta Vaše priče prvo predstavili imenom? Da li ste subjektima Vaše priče omogućili da sami pričaju u svoje ime? Da li ste pitali djecu da li i na koji način žele da se govori o smetnjama koje imaju? Ako ste već pomenuli smetnju, razmislite da li je ona relevantna za Vašu priču. Na primjer: ako djeca sa smetnjama u razvoju sprovode kampanju za adekvatan pristup objektima, njihove smetnje su relevantne. To, međutim, nije slučaj ako sprovode kampanju za očuvanje netaknute prirode ili za prikupljanje novca u druge nepovezane svrhe.
- ▶ Riječi koje odaberete da koristite o djeci sa smetnjama u razvoju mogu da pomognu da se promijene stavovi i razumijevanje ili da se učvrste predrasude i neznanje. Da li ste o smetnjama u razvoju govorili na negativan ili figurativan način, koji može da dovede do pogrešnog tumačenja ili da podstakne predrasude? Da li ste koristili pravilnu, specifičnu terminologiju ili ste se oslonili na „popularne” termine, odnosno stereotipe koji mogu biti uvredljivi ili neuviđajni? Ako niste sigurni, konsultujte stručnjake (to mogu biti i sama djeca sa smetnjama u razvoju). Postoji razlika između skretanja pažnje na socijalne nejednakosti koje djecu sa smetnjama u razvoju nepravilno stavljaju u nepovoljniji položaj i korišćenja emotivnog jezika samo da bi se izazvalo sažaljenje.
- ▶ Zapamtite, smetnja u razvoju može biti uzrokovana bolešću, ali ona sama nije bolest. Smetnje u razvoju takođe nijesu zarazne. Djeca koja imaju poteškoće u učenju nijesu ista kao djeca koja imaju duševnu bolest; postoji više oblika oštećenja vida i govora; ljudi koriste invalidska kolica iz različitih razloga; cerebralna paraliza, Daunov sindrom, disleksija ili posljedice rubeole različita su stanja. Nijesu sve osobe s invaliditetom hronično bolesne; mnoge od njih sebe ne smatraju bespomoćnim žrtvama; neke od njih smatraju da je invaliditet pojam nametnut od strane društva, koje ne odgovara na potrebe svih svojih građana.

Djeca i diskriminacija

- Da li je diskriminacija, na primjer etničkih manjina, rasprostranjena u Vašoj zemlji? Proučite razloge diskriminacije i uticaje koje ona ima na djecu. Dajte priliku djeci koja su žrtve diskriminacije da javno kažu kako diskriminacija utiče na njih i kako se osjećaju.
- Da li u Vašoj zemlji postoji državna ili nevladina agencija koja prikuplja i objavljuje podatke o djeci? Da li ti podaci otkrivaju diskriminaciju dječaka/djevojčica, bogatih/siromašnih, seoske/ gradske populacije, osoba s invaliditetom/osoba bez invaliditeta, etničkih grupa, itd?
- Da li se priznavanje jednakih prava za sve odnosi i na djevojčice i mlade žene, izbjeglice, strance i imigrante? Kako se službe za obrazovanje, zdravstvo i zapošljavanje odnose prema djeci iz nacionalnih manjina? Kakvu ulogu ima diskriminacija kada se djeca međusobno izruguju?
- Proučite državne prioritete, ciljeve i programe, afirmativne akcije usmjerene na smanjenje diskriminacije. Ko vrši nadzor nad njima i na koji način? Izvještavajte o radu državnih agencija koje su odgovorne za sprovođenje politike nediskriminacije i NVO koje rade na prevazilaženju predrasuda o manjinama.
- Izvještavajte o mjerama koje je Vaša država usvojila u cilju borbe protiv diskriminacije u zakonu, politici i pružanju usluga, uključujući i strategije usvojene radi rješavanja problema, koje su, na primjer, otkrile nevladine organizacije ili Komitet za prava djeteta.
- Izvještavajte o naporima države da pomogne djeci koja se nalaze u osjetljivim situacijama ili su u riziku – kao što su ona koja žive u uslovima siromaštva ili su oboljela od HIV-a ili side. Da li djeca misle da ti napori dovode do promjena?

Djeca i diskriminacija

- ▶ Novinari treba da govore o detaljima i da pričaju jezikom činjenica – ali se često oslanjaju na opšte stavove koji nijesu potkrijepljeni dokazima. Da li ste i Vi upali u ovu zamku ili ste doveli u pitanje tvrdnje da su djeca iz neke određene zajednice u potpunosti odgovorna za „talase nasilja” ili ugrožavanje društvene stabilnosti? Uopštavanja su rijetko kad validna i podstiču diskriminaciju manjina.
- ▶ Da li ste pomenuli koje je rase dijete, etničkog porijekla, vjeroispovijesti ili koju smetnju ima? Da li je to stvarno relevantno za priču?
- ▶ Da li ste učinili sve da osigurate da izrazi koje ste koristili za pripadnike manjina ili djevojčica i mladih žena ne budu neosnovano uvredljivi ili da ne odražavaju stereotipe?
- ▶ Da li ste pretpostavili kulturno, etničko ili vjersko porijeklo djeteta? Provjerite činjenice prije nego što objavite priču.
- ▶ Da li ste se upuštali u proučavanje publikacija ili programa koje su izradile manjinske etničke grupe ili pričali s novinarima koji rade na njima?
- ▶ Da li ste provjerili tačnost tvrdnji rasističkih i nacionalističkih grupa i da li ste saslušali i stavove onih koji su predmet napada – uključujući i djecu?
- ▶ Da li ste provjerili „zvanične” tvrdnje o romskoj djeci ili mladim ljudima iz drugih manjinskih etničkih grupa? Da li ste ih pitali za stav i reagovanje?
- ▶ Da li je Vaša priča o HIV pozitivnoj ili djeci oboljeloj od side medicinski tačna i potkrijepljena dokazima? Spekulativne ili senzacionalističke priče mogu da podstaknu predrasude ili da pogoršaju stvari.

Djeca i porodica

- Na koji način zakon u Vašoj zemlji definiše porodicu? Da li definicija porodice obuhvata širu ili samo užu porodicu? Da li su porodični zakoni i brakorazvodne parnice pravični i u najboljem interesu djeteta? Da li se djeca pitaju o onome što se dešava kada se sud ili socijalni radnici umiješaju u njihov život?
- Strategije za opstanak koje su usvojile porodice sa samohranim roditeljem mogu da budu veoma interesantne za javnost, pod uslovom da se pažljivo obrade. One su takođe i dobar barometar uspješnosti socijalnih politika, poput one koja se odnosi na obezbjeđivanje brige za dijete. Pronađite način da izvještavate o djeci koja su odrasla u nekonvencionalnom porodičnom okruženju, a da ih time ne ugrozite. Izvještavajte o grupama koje pokušavaju da poboljšaju situaciju.
- Istražite o trudnoći i roditeljstvu tinejdžera. Kako se snalaze mlade majke? Kako su reagovale njihove porodice i prijatelji? Šta sami misle o tome kako na njihovu djecu utiče mladost roditelja?
- Da li se prije nego što se donese odluka o izricanju kazne zatvora razmatraju posljedice koje će ostaviti na djecu? Da li majke koje su u zatvoru mogu da zadrže svoje bebe? Izvještavajte o istraživanjima o uticaju na njihovu djecu, kao i o kampanjama usmjerenim na poboljšanje uslova u zatvorskim objektima.
- Kako država rješava zahtjeve porodica koje žele da uđu u zemlju ili je napuste? Izvještavajte o naporima porodica da njihovi članovi ostanu zajedno kada se suoče s mogućnošću razdvajanja zbog sticaja okolnosti ili zvaničnih procedura. Pitajte djecu o njihovim osjećanjima i iskustvima.

Djeca i porodica

- ▶ Da li Vaša priča pomaže ljudima da shvate na koji način će nova državna politika uticati na porodice? Da li ste dali informacije koje građanima mogu da omoguće da pomognu djeci kojoj je potrebna briga i zaštita ili da dođu do neophodne pomoći od države ili nevladinih organizacija?
- ▶ Da li Vaša priča pomaže ljudima da shvate na koji način funkcioniše sistem porodičnog prava? Na primjer, kada izvještavate o brakorazvodnoj parnici u kojoj učestvuju i djeca, da li jasno naglašavate koja prava djeca imaju kada se odlučuje o izdržavanju ili o tome koji roditelj će da dobije starateljstvo?
- ▶ Da li je Vaš izvještaj o borbi oko starateljstva zasnovan na činjenicama i tačan? Da li ste izbjegli imenovanje djece i prikazivanje njihovih fotografija kako bi izazvali emocije? Ako izvještavate o burnom razvodu slavnih ličnosti, da li ste vodili računa o posljedicama koje Vaše izvještavanje može da ostavi na njihovo dijete? Da li ste o ovome pričali s roditeljima i advokatima uključenim u postupak?
- ▶ Kada pišete o djeci koja se nalaze pod brigom države – u dječjim domovima, internatima, hraniteljskim porodicama ili privremenom smještaju – da li ste provjerili pravila o identifikaciji i otkrili da li djeca i dalje mogu da viđaju svoje roditelje ako to žele? U situacijama u kojima je to moguće, da li ste razgovarali s djecom i iznijeli njihove stavove?
- ▶ Tamo gdje djeca nijesu u mogućnosti da slobodno izraze svoje mišljenje, da li ste slijedili procedure potrebne za dobijanje odobrenja za razgovor s tom djecom ili mladima? Da li vlasti poštuju pravo djece da izraze sopstveno mišljenje?

Dječji rad

- Pišite o naporima (ili neuspjesima) države da zaštiti djecu od ekonomske eksploatacije: informativnim kampanjama, propisima, inspekcijama radnih mjesta, obrazovanju i obuci. Da li je Vaša država ratifikovala Konvencije Međunarodne organizacije rada 29 (1930) o dječjem radu ili 138 (1973) o iskorjenjivanju najekstremnijih oblika dječjeg rada, kao što su prinudni rad, ropstvo ili komercijalna seksualna eksploatacija?
- Tragajte za skrivenim oblicima eksploatacije dječjeg rada: tajnim fabrikama, dječjoj prostituciji, prinudnom radu, djevojčicama kojima nije dozvoljeno da idu školu kako bi pomagale u kući. Razgovarajte s djecom koja rade, ali ne otkrivajte njihov identitet. Koliko i kada rade? Kako su plaćena? Da li rade po svom izboru i da li su slobodna da napuste posao kad hoće i da se organizuju? Da li neko od zvaničnika dolazi da provjeri uslove u kojima rade? Šta rade sindikati?
- Provjerite porijeklo robe u velikim radnjama. Da li menadžer zna kako i gdje je roba proizvedena? Ukoliko je bilo dječjeg rada, saznajte šta misle potrošači, naročito djeca.
- Neke porodice se oslanjaju na djecu u popunjavanju osnovnog kućnog budžeta ili održavanju porodičnog biznisa. Da li su ta djeca eksploatisana ili su nezamjenljiv dio porodične ekonomije? Koliko sati dnevno rade? Da li imaju drugu opciju? Da su spriječena da idu u školu?
- Pravo djeteta na igru podrazumijeva slobodu da istražuje ideje, koristi maštu, razvija talente i komunicira s drugima. Članci i slike o dječjim sportskim i kulturnim aktivnostima su zanimljivi i mogu biti inspirativni. Priče o nedostatku javnih objekata za igru ili o njihovoj prodaji kako bi se prikupila sredstva za javni sektor, kao i o nesrećama uzrokovanim opasnom opremom za igru naglašavaju odgovornost javnosti za bezbjednu igru.

Dječji rad

- ▶ Da li ste razmišljali o tome koja je zvanična donja granica uzrasta za rad? Da li ste razmotrili kakve su dugoročne posljedice po dijete i društvo ako se nekoj djeci uskrati mogućnost obrazovanja i ako se eksploatišu zbog svojih godina, pola, rasta ili vještina?
- ▶ Da li ste objavili slučajeve kažnjavanja poslodavaca zbog zapošljavanja djece ili nepoštovanja uslova u kojima se očekuje da rade mladi? Da li ste potražili statističke podatke o povredama i smrtnosti djece koja rade?
- ▶ Da li ste pronašli bezbjedan način da u Vašu priču uključite glas i stav djece koja rade?
- ▶ Da li ste ukazali na najočiglednije oblike dječjeg rada – ulične prodavce, čistače cipela, perače kola, kurire itd. – i saznali zbog čega rade, za koga i kako su plaćeni? Da li su u Vašoj priči naglašene opasnosti koje prijete djeci koja rade i da li ste identifikovali one koji su krivi za prisilan rad i eksploataciju djece?
- ▶ Da li ste konsultovali NVO (uključujući i radničke sindikate) i iskoristili ih kao izvore priča o komercijalnoj eksploataciji? Oni mogu da Vam daju korisne međunarodne kontakte i teme za Vaše priče.
- ▶ Da li Vaša priča ukazuje na razliku između bezbjednih i maštovitih i loših oblasti za igru i objekata za rekreaciju? Da li ste naglasili značaj dobrog održavanja i nadzora? Da li ste objasnili šta može da se desi ako se dijete povrijedi na mjestu koje je predviđeno za igru? Da li ste pitali poznate ličnosti iz oblasti sporta ili zabave kakva su bila njihova iskustva s igrom dok su bili djeca?

Djeca i oružani sukob

- Koncentrišite se na uticaje oružanog sukoba na djecu – neposrednu opasnost po život, fizičko i psihičko zdravlje i lični razvoj – kao i na posredne uticaje na službe za djecu i njihove porodice. Izvještavajte o ostalim rizicima za djecu – od zatvaranja škola na duži vremenski period do trauma usljed vazdušnih napada itd. – ali i o načinima da im se pomogne i pruži zaštita. Zabilježite kako djeca reaguju za vrijeme trajanja napada. Političkom kontekstu dodajte ljudski ugao gledanja.
- Značajan broj djece biva ubijen ili osakaćen nagaznim minama. Šta je Vaša vlada uradila po ovom pitanju i kakvi su njeni stavovi u vezi s proizvodnjom i postavljanjem nagaznih mina? Izvještavajte o uklanjanju mina i brizi za one koji su povrijeđeni ili traumatizovani.
- Šta se radi da bi se otklonile posljedice koje je sukob ostavio na djecu: liječenje povreda i trauma; vraćanje u domovinu ili ponovno sjedinjavanje porodica; obnavljanje sirotišta i škola? Da li se dovoljno sredstava odvaja za djecu? Kako na djecu utiču strategije reparacije ili ekonomske sankcije? Razgovarajte s djecom izbjeglicama i djecom koje je sukob ostavio bez roditelja.
- Da li su djevojčice i mlade žene bile izložene silovanjima ili drugim oblicima seksualne zloupotrebe – od strane neprijatelja ili „prijateljskih“ vojnika i pripadnika paravojnih formacija? Koliko njih je zbog silovanja ostalo trudno ili se zarazilo polno prenosivim bolestima? Koji napori se ulažu da im se pruži podrška i pomoć? Da li su ove djevojčice i mlade žene stigmatizovane?
- Koje su obaveze Vaše države za vrijeme rata kada su u pitanju djeca (Konvencija o pravima djeteta, IV Ženevska konvencija i njeni protokoli, Pravila iz Kejpatauna iz 1997)? Da li mladi ljudi mlađi od 18 godina podliježu vojnoj obavezi? Da li su vojska, policija i službe za vanredne situacije obučene da štite djecu? Koliko se razmišlja o opasnostima po djecu od potencijalnih neprijatelja kada se sukob približava?

Djeca i oružani sukob

- ▶ Da li ste izvještavali šta Vaša zemlja (ili zemlja iz koje izvještavate) radi da bi zaštitila djecu od uticaja rata i njegovih posljedica – između ostalog u vezi sa obezbjeđivanjem bolnica, sirotišta, škola i savjetovališta?
- ▶ Da li ste bili objektivni i precizni u davanju informacija tokom sukoba? Vodite računa da ne postanete dio “fabrike glasina”, koja nastaje kada se ispalili prvi hitac.
- ▶ Da li se Vaš izvještaj zasniva na informacijama iz druge ruke, posebno o “djeci-vojniciima”? Da li ste provjerili da li su slike (naoružane) djece-vojnika autentične ili isfabrikovane iz propagandnih razloga – čime se djeca izlažu daljim rizicima?
- ▶ Da li Vaša priča govori o stvarnom iskustvu mlade osobe uključene u sukob? Davanjem glasa djetetu uspostavlja se veza sa čitaocima/gledaocima/slušaoocima, ali bezbjednost djeteta mora da bude na prvom mjestu, pa treba pažljivo razmisliti o tome kako zaštititi identitet djeteta.
- ▶ Budite posebno pažljivi kada koristite slike djece uhvaćene u vohoru sukoba, jer bi te slike mogle imati posljedice za njih: poput ubistava, stigme i diskriminacije. Zaštitite identitet onih koji su svjedoci svireposti i onih čije će svjedočenje možda biti potrebno u suđenjima nakon rata.
- ▶ Gdje je to prikladno, pokušajte da sačuvate dostojanstvo onih o čijim iskustvima govorite. Ako je moguće, otkrijte njihov identitet i dajte uvodne informacije, ali poštujujte i njihovu želju da ostanu anonimni. Izbjegavajte da djecu pretvarate u “ikone patnje”.

Zdravstvena i socijalna zaštita djece

- Obratite pažnju na zvanične izvještaje i statističke podatke o zdravlju djece u Vašoj zemlji – o stopi smrtnosti novorođenčadi, smrtnosti djece do pete godine i prisutnosti bolesti koje je moguće spriječiti, kao što su tuberkuloza i difterija. Potražite objašnjenje priznatih stručnjaka. Tražite trendove diskriminacije u statističkim podacima.
- Istražite dječje epidemije i njihove uzroke, uključujući i pitanja okoline i uticaja/adekvatnosti državnih zdravstvenih službi. Da li postoje programi masovne imunizacije? Na koji način država sprovodi zdravstvenu zaštitu djece? Uporedite sredstva koja se izdvajaju za tu svrhu sa sredstvima koja se izdvajaju za druge javne službe.
- Koristite priloge o ličnim iskustvima ljudi da biste ispitali pedijatrijske i službe za porodilje. Da li su problemi pri porođaju česta pojava? Koliko su bolničke službe za djecu efikasne i po mjeri djeteta? Ispitajte kakve su mogućnosti savremenog liječenja djece, poput presađivanja koštane srži kod leukemije. Da li su liste čekanja na osnovne operacije duge?
- Na koji način se liječe i kako se izlazi u susret potrebama HIV pozitivne djece/djece bolesne od side? Kakvi sistemi podrške postoje? Ispitajte efikasnost kampanja zdravstvenog obrazovanja koje pomažu djeci da donesu informisane odluke o svom životu, naročito u pogledu ishrane i seksualnog ponašanja.
- Istražite okolinu u kojoj djeca žive, uče i igraju se. Šta se radi (u školama, na primjer) da bi se povećala svijest o zdravom načinu života (ishrana, droge, zagađenost, rekreacija, bezbjednost puteva, seksualno ponašanje, pušenje, sport)?

Zdravstvena i socijalna zaštita djece

- ▶ Da li je Vaša priča potpuno provjerena i precizna? Priče koje mogu izazvati strah u vezi sa zdravljem, ukoliko nijesu potkrijepljene dokazima, mogu da naprave više štete nego koristi, tako što će podstaći neopravdano nepovjerenje u medicinske radnike, na primjer, kao i u medije, ili čak izazvati paniku u javnosti.
- ▶ Da li ste primijenili Smjernice Svjetske zdravstvene organizacije za novinare koji izvještavaju o zdravstvu? (Pogledajte Dodatak 5.)
- ▶ Da li Vaša priča pomaže ljudima da shvate dječje bolesti, mjere prevencije i postupak liječenja? Da li ste u vijestima imenovali izvore informacija i pomoći u vezi s određenim medicinskim stanjem?
- ▶ Da li ste dobili dovoljno pouzdanih činjenica od vlasti? Da li Vaša priča pomaže ljudima da shvate izvještaje i statističke podatke o zdravlju djece?
- ▶ Ako pokušavate da povećate svijest mladih ljudi o HIV-u i sidi, da li ste uzeli u obzir ono što oni imaju da kažu o odlukama koje moraju donijeti, kao i jasne informacije o „bezbjednom seksu“, nedijeljenju igli i drugim preventivnim mjerama?
- ▶ Da li Vaš materijal podstiče razumijevanje ili podstiče predrasude o bolestima i stanjima (kao što su HIV i sida)? Uravnoteženo i dobro potkrijepljeno izvještavanje može izložiti vlasti pritisku da obezbijede najbolje moguće liječenje.

Identitet djeteta

- Izvještavajte analitički o zakonima o državljanstvu u Vašoj državi i njihovom uticaju na djecu. Kako i kada djeca mogu da donesu samostalnu odluku o državljanstvu koje žele? Kako dobijaju imena? Da li njihova imena imaju posebno značenje? Koje zvanične evidencije se vode o njihovim životima i imaju li djeca pristup tim evidencijama? Pod kojim uslovima mogu da isprave greške ili promijene ime?
- Ispitajte formalni i neformalni sistem usvajanja i hraniteljstva. Da li oni štite dijete ili diskriminišu djecu na nacionalnoj, etničkoj ili vjerskoj osnovi? Ispitajte prava i identitetske probleme djece bez roditeljskog staranja, usvojene djece i djece u hraniteljskim porodicama. Da li djeca imaju pravo na pristup svim raspoloživim informacijama o svom porijeklu? Da li mogu da ustanove ko su im biološki roditelji genetskim testiranjem ili na neki drugi način? Da li mogu slobodno da govore u medijima?
- Do kog stepena djeca mogu da uživaju kulturu, religiju i jezik koji preferiraju? Da li država priznaje i finansira škole manjina? Kako one rade i po čemu se „razlikuju”? Da li djeca pohađaju te škole po svom izboru ili zbog pritiska zajednice? Da li mogu da prelaze iz redovnih škola u škole za manjine i obrnuto?
- Izvještavajte objektivno o grupama koje se bave ponovnim uspostavljanjem identiteta, kojima prijeti slabljenje ili nestanak. Kakav uticaj one imaju na djecu i koja je uloga djece u tim grupama?
- Istražite o stranim organizacijama koje žele da odvedu mlade ljude daleko od lokalne kulture. Koji su njihovi motivi? Kako se finansiraju?

Identitet djeteta

- ▶ Da li ste u Vašoj priči pomenuli identitet djeteta? Da li ste provjerili s djecom i njihovim roditeljima na koji način žele da se o njima govori?
- ▶ Da li ste bili pravični i objektivni prilikom izvještavanja o djeci ili roditeljima koji predstavljaju izazov za državu zbog identitetskih pitanja – na primjer, prava da ispovijedaju vjeroispovijest koju žele ili da zaštite svoje kulturne vrijednosti?
- ▶ Kada govorite o političkim namjerama kulturnih ili manjinskih grupa, da li ste uzeli u obzir stavove i motive svih koji su uključeni, a posebno uticaj spornih pitanja na život djece? Priča iz dječje perspektive može da bude način da se otkriju značajni aspekti ovih problematičnih pitanja.
- ▶ Da li Vaša priča može da podstakne diskriminaciju ili da izazove mržnju, ili će prije dovesti do boljeg razumijevanja i zadovoljenja potreba različitih etničkih, kulturnih ili vjerskih grupa? Da li Vaša priča služi najboljem interesu djece – njihovoj bezbjednosti i sigurnosti? Da li je priča predstavljena na racionalan i uravnotežen način?
- ▶ Kada pravite materijal o djeci iz manjinskih grupa koje imaju svoj jezik, koji naporu su uloženi da se osigura da oni mogu da razumiju šta se govori o njima? Na primjer: prevodi/titlovi/davanje materijala glasilima na „maternjem jeziku”.

Dječje mišljenje i građanske slobode

- Uključite djecu i mlade kada istražujete mišljenja o lokalnim i nacionalnim politikama. Objavite njihove stavove, posebno o socijalnim, obrazovnim i infrastrukturnim projektima, koji imaju direktne kratkoročne posljedice po njih. Podstaknite ih da kažu šta misle o planovima za budućnost.
- Ispitajte kakav pristup informacijama djeca imaju, uključujući i razloge zbog kojih im je pristup materijalima ograničen. Koliko lako djeca mogu da dođu do filmova, publikacija ili igrica koji prikazuju nasilje ili seks? Kada želja da zaštitimo djecu prerasta u neopравdanu cenzuru?
- Da li u školama postoje časovi o građanskom obrazovanju i političkim procesima? Na koji način djeca koriste pravo da slobodno izražavaju svoje mišljenje – na primjer, pravljenjem sopstvenih publikacija i filmova; upotrebom interneta; vođenjem privatnih dnevnika, organizovanjem fingiranih izbora itd.
- Ispitajte šta se dešava s mladim ljudima koji odbiju da ispune svoju zakonsku obavezu služenja vojske ili učestvovanja u nekom drugom obliku javne službe? Mogu li mladi ljudi ispod 18 godina da ulože prigovor savjesti?
- Ispitajte dječje pravo na slobodu udruživanja i mirnog okupljanja. Navedite primjere u kojima djeca koriste ova prava. Uvjerite se da djeca mogu da govore slobodno.
- Napravite priloge o klubovima za mlade i drugim udruženjima za mlade ljude, posebno ako ih vode djeca. Kako i zbog čega su osnovani? Kako oni rade? Kako se finansiraju? Na kakve teškoće nailaze?

Dječje mišljenje i građanske slobode

- ▶ Da li Vaša publikacija/program može pomoći djeci da izraze svoje mišljenje i stupe u kontakt s drugima koji imaju slične stavove, interesovanja i želje?
- ▶ Da li Vaša priča odgovara na prave potrebe djeteta ili djetetu nameće vrijednosti i stavove koje ono možda ne može da razumije?
- ▶ Da li ste u Vašoj publikaciji/programu razmotrili načine prikazivanja kulturnih razlika među djecom – korišćenjem gostujućih novinara/voditelja, takmičenja ili sponzoriranih događaja, na primjer?
- ▶ Da li ste u Vašoj publikaciji/programu dali pristora onima (uključujući djecu i mlade ljude) koji promovisu prava i mišljenja djece?
- ▶ Da li ste pisali o djeci koja se sama organizuju da bi realizovala sopstvene potrebe – između ostalog o školskim vijećima, grupama ulične djece, sindikatima i grupama za kampanje, klubovima koji su posvećeni umjetnosti, sportu i hobijima, kao i privrednim ili umjetničkim društvima?
- ▶ Kada izvještavate o dječjim protestima, da li ste se uvjerali da djecu ne izlažete opasnostima od hapšenja, nasilja ili nekih drugih oblika osvete?
- ▶ Da li ste izvjestili o uticaju javnih istupa djece – na primjer, o vrsti podrške koju su dobili, šta su uspjeli da promijene, kakva su bila reagovanja javnih ličnosti? Da li ste posjetili internet sajtove na kojima djeca izražavaju svoje mišljenje (na primjer, www.unicef.org.voy)?

Djeca pod brigom države

- Kakve se aktivnosti preuzimaju da bi se poboljšali uslovi u institucijama u kojima djeca žive i uče? Da li se teži manjim, intimnijim rezidencijalnim jedinicama? Kako se osoblje obučava i nadgleda? Da li je zabranjeno tjelesno kažnjavanje i da li se ova zabrana djelotvorno sprovodi? Na koji način se provjerava da li postoji zlostavljanje djece u dječjim domovima i kako se ono sprečava? Da li djeca mogu na siguran način da se žale i izraze svoju zabrinutost u vezi sa svim aspektima njihovog života? Da li postoje djelotvorni i nezavisni sistemi istrage i da li se preduzimaju adekvatne mjere?

- Koliko djece se nalazi pod brigom države i zbog čega? Koliko su ove cifre pouzdane? Koliko djece je usvojeno i smješteno u hraniteljske porodice? Da li puno njih bježi? Šta se dešava kada prerastu državnu brigu (izgledi za posao i školovanje, očekivani životni vijek)? Razgovarajte s onima koji su prošli kroz sistem rezidencijalnih institucija? Gdje su oni sada? Na koji način je ovo iskustvo uticalo na njihov život? Šta oni misle, na koji način se stvari mogu poboljšati?

- Šta se dešava s procesima usvajanja i hraniteljstva u Vašoj zemlji? Da li se uzimaju u obzir stavovi i prava djeteta? Da li usvojena djeca i djeca smještena u hraniteljske porodice koja imaju smetnje u razvoju žive zajedno s djecom koja nemaju smetnje? Mediji mogu da pomognu u unapređenju sistema i svijesti javnosti, naročito kada su informacije malobrojne i nepouzdate.

- Da li je davanje djece na usvajanje u drugu zemlju regulisano ili podvrgnuto kontroli? Kakvu mogućnost izbora imaju djeca? Na koji način su zaštićena od zlostavljanja i eksploatacije? Da li djeca koja su odvedena od kuće žele da opišu svoj novi život? Da li roditelji koji su dali svoje dijete na usvajanje žale zbog svoje odluke? Da li su bili prevareni na bilo koji način? Da li su mogli da ostanu u kontaktu sa svojom djecom?

Djeca pod brigom države

- ▶ Da li Vaša priča pomaže da se bolje razumije način rada sistema rezidencijalnih institucija? Da li je jasno kakva zakonska prava imaju djeca (i njihovi roditelji) da ospore taj i takav sistem?

- ▶ Da li ste se dovoljno raspitali o tome kako djeca dolaze pod brigu države? Ako su djeca ostavljena ili uvučena u kriminal, ne znači da je to njihova krivica.

- ▶ Da li ste govorili i o pozitivnim stranama da biste izbjegli rizik otuđenja javnosti od nedaća s kojima se suočavaju napuštena djeca i učvršćivanja negativnih stereotipa? Da li Vaša priča identifikuje ili tutoriše djecu koja pripadaju rizičnoj grupi i izlaže ih javnoj antipatiji?

- ▶ Da li ste izvijestili o mogućnostima djece pod državnom brigom da se učlane u klubove i stupe u vezu s drugim mladim ljudima? Pozitivno izvještavanje o mogućnostima ove djece da se uključe u glavne tokove društva može da pomogne u smanjenju predrasuda i neobaviještenosti.

- ▶ Da li ste uradili sve što je bilo u Vašoj moći kako bi se djeci pod državnom brigom obezbijedilo prisustvo i glas u medijima?

- ▶ Da li ste uključili i informacije o organizacijama koje mogu da pomognu mladim ljudima suočenim s problemima kod kuće ili u instituciji? Da li postoje organizacije specijalizovane za pružanje pomoći djeci koja su odrasla bez bioloških roditelja? Da li ste provjerali kredibilitet grupa koje tvrde da podržavaju one koji žele da utvrde svoje porijeklo?

Djeca i mediji

- Posjetite škole i klubove za mlade kako bi ste s djecom razgovarali o Vašem poslu. Pitajte ih da li se slažu s mišljenjem djece iz cijelog svijeta kojima se ne dopada način na koji su predstavljena u medijima i od strane medija. Djeci se posebno ne dopada:

- da ih tretiraju kao šalu ili da ih tjeraju da se ponašaju kao životinje u cirkusu;

- korišćenje „slatkih” ili mučnih prikaza samo da bi se pobudile emocije;

- da ih prikazuju kao neznalice ili da im se priča s visine ili da odrasli pričaju o njima čak i kada je tema njima poznata;

- da ih tretiraju kao homogene grupe, umjesto kao pojedince i da se termini „tinejdžeri”, „adolescenti” ili „mladi” koriste da označe problem ili nevolju.*

- Pričajte s djecom iz različitih društvenih i etničkih grupa. Oni mogu da budu odličan izvor novinarskog materijala i da pruže novi uvid u stvari koje direktno utiču na njih: obrazovanje, zdravlje, igru, kulturu, politiku, izrugivanje i druge oblike zlostavljanja.

- Pratite aktivnosti ministarstva koje je zaduženo za dječja pitanja ili ombudsmana za djecu. Da li djeca misle da ih oni predstavljaju na pravi način? Stupite u kontakt s nevladinim organizacijama koje su u mogućnosti da vas povežu s djecom koja mogu da ispričaju zanimljive priče – ali ne zaboravite da sve takve organizacije imaju sopstvenu agendu koju žele da promovišu.

- Istražite dječje korišćenje fotografske i informacione tehnologije, interneta, pričaonica, mobilnih telefona itd. Da li znaju kako da se zaštite od materijala koji su štetni po njih? Da li su se ikada susreli s neprikladnim ponudama od strane odraslih ili komercijalnih organizacija.

*IZVOR: *Intervjusanje djece: vodič za novinare i ostale*

Sarah McCrum & Lotte Hughes, Save the Children UK
1998, ISBN 1 899120 71 8

Djeca i mediji

- ▶ Medijski poslenci imaju obavezu da poštuju dječja ljudska prava u svom načinu rada i predstavljanja djece. Da li bi Vaš završni rad, odnosno način na koji ste prikupljali informacije, prošao kontrolu po ovom pitanju? (Vidi Dodatak 4.)

- ▶ Da li ste pristupili priči s formiranim stavom kako želite da djeca reaguju? Da li ste na pravi način prenijeli ono što su djeca rekla – da li će se prepoznati kada budu čitala vaš članak ili ste njihove ideje interpretirali iz perspektive odraslih?

- ▶ Kada ste radili intervjue s djecom, da li ste:

- uvjerali se da je djeci prijatno i da nisu pod pritiskom?

- ostavili dovoljno vremena da im objasnite svoje namjere?

- dobili njihovu dozvolu da koristite njihova imena, da ih fotografirate i da objavite njihove slike?

- uvjerali se da djeca znaju kako da vas kontaktiraju i da dođu do svog primjerka završenog materijala?

- ▶ Da li ste procijenili rizik koji može nastati po djecu zbog korišćenja njihovih pravih imena ili fotografija i da li ste o tome razgovarali s djecom, njihovim roditeljima ili starateljima i s kolegama iz uredništva?

- ▶ Da li ste prije objavljivanja izjava i tvrdnji koje su Vam iznijela djeca koristili iste postupke provjeravanja koje biste koristili za odrasle sagovornike?

- ▶ Da li ste osigurali da Vaša publikacija ili program budu praćeni pouzdanom/povjerljivom podrškom ili savjetima za djecu koja reaguju povodom priloga koji se tiču zdravlja, psihičkog ili seksualnog zlostavljanja, komercijalne eksploatacije i drugih oblika kriminalnih aktivnosti?

Djeca u medijima

- Masovni mediji imaju stalan uticaj na živote svih nas. Medijski poslenici mogu da doprinesu unapređenju „medijske pismenosti“ kod djece i odraslih, tako što će im objasniti kako masovni mediji funkcionišu i kako treba tumačiti njihove poruke.
- Veoma je važno pažljivo isplanirati učestvovanje djece u svim oblicima medijske produkcije, tako da svi razumiju šta može, a šta ne može da se radi. Ako Vaša kompanija želi da podstakne djecu da doprinesu medijskoj proizvodnji, onda bi trebalo da imenuje stručnog savjetnika/ dopisnika/dječjeg urednika kako bi se ustanovila osnovna pravila: bezbjedni načini rada i sistemi nadgledanja, obuka supervizora, formalna inicijacija „mladih novinara“ i smjernice za uređivačku kontrolu. Angažovanje članova kluba mladih novinara koji su već upoznati s korišćenjem komunikacione tehnologije idealan je početak.
- Ako djeca treba da budu prisutna na radnom mjestu, kompanija mora da obezbijedi odgovarajući pismeni pristanak roditelja/staratelja i da ima adekvatne uslove za pratioce, prvu pomoć, trenutke odmora, osvježenje i prevoz od kuće i do kuće.
- Upoznajte mlade ljude s osnovnim novinarskim tehnikama i propisima, koji se odnose na medijsku produkciju. Dajte im prostora da sami odluče kojim temama žele da se bave.
- Kako bi Vaša kompanija mogla da doprinese godišnjem obilježavanju Međunarodnog dječjeg dana radio-difuzije? Detalji o ovom danu i druge „Medijske aktivnosti i dobre ideje od strane djece, s djecom i za djecu“ (MAGIC)¹ širom svijeta mogu se naći na internet stranici www.unicef.org/magic. Ova stranica sadrži linkove globalne mreže medijskih poslenika i mladih medijskih entuzijasta, kao i za Medijsku mrežu mladih ljudi za Evropu u centralnu Aziju.

¹ Na eng. "Media Activities and Good Ideas by, with and for Children". Početna slova ovih riječi daju riječ „magic“, što u prevodu na naš jezik znači „magija“. (Prim. prevodioca)

Djeca u medijima

- ▶ Da li ste Vi i Vaša kompanija razmotrili fizičke i psihičke opasnosti vezane za učestvovanje djece u medijskim projektima? Uspostavite procedure, smjernice i sisteme nadgledanja da biste zaštitili djecu kada rade s vama – obezbijedite pratioce, zdravstvene i sigurnosne mjere.
- ▶ Da li ste sigurni da Vaš projekat ne eksploatiše djecu u komercijalne svrhe?
- ▶ Da li je dovoljno vremena utrošeno na planiranje i obuku zaposlenih i djece kako bi se osiguralo da djeca razumiju šta mogu da urade, a šta ne? Da li znaju za pravila koja se odnose na medije? Da li imaju mentora od koga mogu da dobiju stručne savjete?
- ▶ Da biste izbjegli uznemirenost, zbunjenost i nerealna očekivanja, da li ste s djecom dogovorili stepen njihove uređivačke kontrole? Da li njihovi supervizori imaju realna očekivanja o tome šta djeca mogu da postignu i šta bi sljedeće mogla da urade?
- ▶ Postoje li utvrđeni sistemi ocjenjivanja, tako da mladi ljudi mogu da dobiju povratnu informaciju o svom uspjehu u radu? Da li ste ih pitali šta oni misle i da li su informisani o reagovanju publike?
- ▶ Da li znate za „Radio Manifesto“, koji su razvili mladi emiteri iz čitavog svijeta? (vidite www.worldradioforum.org). Da li znate da se svake tri godine održava Svjetski samit medija za djecu i adolescente? (vidite www.childrensmediasummit.com). Da li znate za Svjetsko udruženje novinskih programa za mlade čitaoc? (vidite www.wan-press.org).

Obrazovanje

- Ispitajte u kojoj mjeri zaista postoje jednake mogućnosti za svu djecu u sistemu obrazovanja: na primjer, za dječake i djevojčice, djecu iz ruralnih i urbanih sredina, djecu sa smetnjama u razvoju i pripadnike manjinskih zajednica.
- Da li učenici mogu da utiču na pravila i disciplinske postupke putem školskih savjeta? Da li djeca mogu da biraju koje će časove pohađati? Saznajte da li i na koji način roditelji mogu da utiču na nastavni program i obrazovne servise. Koja je uloga roditelja u upravljanju školom?
- Uporedite različite vrste školskih ustanova – predškolske, osnovne i srednje škole, državne i privatne. Da li neka djeca ne idu u školu zato što je školarina u obrazovnim ustanovama previše visoka?
- Saznajte kakav je odnos broja nastavnog osoblja i broja učenika. Kako broj učenika utiče na rad u razredu? Kakvi su resursi dostupni nastavnom osoblju? Da li djeca imaju pristup savremenoj opremi? Ispitajte bezbjednost školskih zgrada.
- Da li su dozvoljeni „alternativni“ pristupi obrazovanju? Kakvi su nastavni metodi, prisutnost, disciplina i rezultati u odnosu na redovne škole?
- Kako se škole nose s „nevaljalom“ djecom? Da li su kazne pravične ili oštre? Da li nastavnici još uvijek koriste fizičko kažnjavanje? Ako ih isključe ili izbace iz škole, da li djeca imaju pravo da se žale? Što se poslije dešava s njima? Na koji način se rješava problem izrugivanja u školama? Da li postoji problem nasilja nad nastavnim osobljem, a ako postoji, koji su uzroci?

Obrazovanje

- ▶ Da li Vam je poznato na koji bi način obrazovni sistem u Vašoj zemlji trebalo da radi? Da li ste se kroz posjete obrazovnim institucijama upoznali s trenutnim problemima, promjenama ili pozitivnim inicijativama u sistemu obrazovanja?
- ▶ Da li Vaša medijska kuća ima stručnu jedinicu za obrazovanje? Ko proizvodi materijal koji se objavljuje – stručni reporteri, obrazovni eksperti, nastavno osoblje? Na koji način se djeca i mladi podstiču da daju svoj doprinos?
- ▶ Da li je u Vašu priču uključena perspektiva učenika, kao i direktora i uprave škole? Da li ste uzeli komentare od roditelja, članova školskog odbora, nastavnog osoblja i njihovih udruženja?
- ▶ Da li ste se uvjerali da djeca znaju da mogu da budu citirana i da li ste provjerali da im Vaša priča neće prouzrokovati probleme o kojima nijesu razmišljali?
- ▶ Šta Vi možete da uradite da pomognete djeci da shvate ulogu medija u društvu? Da li je Vaša kompanija razmotrila načine plasiranja informacija u formi pristupačnoj djeci, koja ih može privući i čak pomoći nastavnom osoblju u njihovom radu s djecom?
- ▶ Na koji način Vaša medijska organizacija koristi internet? Da li je ispitala kako sve djeca koriste svjetsku mrežu (internet)? Da li pravi takve materijale kojima bi djeca željela da pristupe elektronskim putem? Da li je, kroz razvijanje interaktivnih veza sa školama, razmotrila pozitivne načine angažovanja mladih ljudi u vijestima, aktuelnim događajima i medijskoj proizvodnji?

Djeca i kriminal

- Predstavite priče o djeci i kriminalu na pravilan način. Mladi ljudi su češće žrtve nego počinioci krivičnih djela. Naglasite ljudske priče iza statističkih podataka. Skrenite djeci pažnju na načine kojima mogu sebe zaštititi od štetnih radnji.
- Da li zakon tretira djecu i mlade drugačije od odraslih? Kako se gleda na mlade žrtve krivičnih djela i kako se postupa prema njima? Da li su prava mladih prestupnika/osumnjichenih zaštićena i pod nadzorom? Da li su sudije, advokati, policija i zatvorsko osoblje obučeni o dječjim pravima? Da li se djeci vjeruje više ili manje od odraslih?
- Kako djeca gledaju na policiju? Kako policija postupa prema djeci, posebno prema djeci beskućnicima i onima koje uhapsi?
- Ispitajte koja su ograničenja u novinarskom izvještavanju o djeci u sudskom sistemu: vezano za sudske predmete, pritvor i brigu nakon okončanja postupka? Da li su ova ograničenja adekvatna? Da li postoje zakoni koji zabranjuju otkrivanje imena djece koja su optužena za kršenje zakona?
- Da li je pravni sistem usmjeren na rehabilitaciju ili kažnjavanje? Da li se fizičko kažnjavanje još koristi u institucijama ili kao kazna zbog počinjenog krivičnog djela? Saznajte broj djece koja su lišena slobode, u svim oblicima, u socijalnim i kaznenim institucijama, i upoznajte se s uslovima u kojima žive. Da li se mjere koje uključuju lišavanje slobode koriste samo u krajnjem slučaju? Da li su rehabilitacione službe i službe za uslovne kazne i osude za mlade adekvatne i djelotvorne?
- Ispitajte konzumiranje droge i inhalatna među djecom. Zašto uzimaju drogu? Da li je lako doći do opasnih droga? Da li se krivično gone zbog toga ili im se pomaže kroz terapiju i rehabilitaciju? Da li su obaviješteni o vrsti i sadržaju obrazovanja o drogama i rehabilitacionim službama koje se bave problemom droge?

Djeca i kriminal

- ▶ Nasilno i antisocijano ponašanje kod djece bez izuzetka vuče korijen iz nasilja odraslih i njihovih stavova prema djeci. Da li Vaša priča nagovještava da mladi prestupnici zaslužuju manje prava od ostalih?
- ▶ Da li ste izbjegli bespotrebno korišćenje imena i fotografija mladih prestupnika? Bezrazložno identifikovanje može da ih izloži dodatnom riziku, na primjer tako što će podstaći utisak ozloglašenosti i smanjiti mogućnosti za rehabilitaciju. Uz to, predstavlja i nepoštovanje njihovih prava.
- ▶ Da li ste provjerili jesu li djeca koju su javnost ili vlasti optužile dobila priliku da odgovore? Nemojte da pretpostavljate da su djeca uključena u neke kriminalne aktivnosti samo zato što su beskućnici.
- ▶ Da li ste do kraja pratili izvještaj o hapšenju djece ili o optužnici vezanoj za taj slučaj? Da li su bezbjedna? Ako su u pritvoru, kakvi su uslovi? Da li se nalaze s ostalom djecom ili s odraslima? Da li su im dostupne adekvatne usluge, poput pravne pomoći i savjetovanja?
- ▶ Da li je Vaša priča o drogama i zloupotrebi droge precizna i potkrijepljena naučnim dokazima? Lažne i senzacionalističke tvrdnje ne pomažu u stvaranju razumnih strategija za pomoć zavisnicima i za kažnjavanje dilera drogom. Da li ste istražili one koji snabdijevaju djecu drogom? Mnogi građani se oslanjaju na medije za osnovne informacije – da li ste razmišljali o tome da objavite prilog u kome ćete roditeljima i djeci, na primjer, dati jasne činjenice o efektima različitih droga ili postupcima liječenja?

Seksualno zlostavljanje i eksploatacija djece

- Izvještavajte o seksualnom obrazovanju i zakonima koji se bave seksualnim aktivnostima u koje su uključena djeca. Kako je određena donja granica uzrasta za davanje saglasnosti na seksualni čin?
- Ispitajte seksualno zlostavljanje i eksploataciju djece i tabue koji ih okružuju. Napravite priču na osnovu dokaza iz drugih zemalja o stepenu seksualnog zlostavljanja unutar porodice. Da li se prikupljaju i objavljuju tačni podaci? Da li sva djeca (uključujući i onu sa smetnjama u razvoju i pritvorenike) mogu bezbjedno da ulože žalbe o zlostavljanju u porodici, školi ili instituciji? Kako su policija, nastavno osoblje, socijalni i zdravstveni radnici obučeni za rad s njima? Ima li diskrecije, podrške, zaštite i savjetovanja?
- Da li stvaranje, širenje ili posjedovanje dječje pornografije predstavlja krivično djelo? Ispitajte djelotvornost mjera za sprečavanje zlostavljanja i prostitucije djece i njihovu zaštitu od pornografije, telefonskih "sex linija" i internet pornografije.
- Izvještavajte o pravnim postupcima koji su pokrenuti ovim žalbama. Da li djeca svjedoci imaju zaštitu i podršku? Da li se tretiraju kao kriminalci ili ih istraga ponovo viktimizuje? Da li državljani ili građani Vaše zemlje mogu da budu optuženi ili izručeni zbog zlostavljanja ili eksploatacije djece u drugim zemljama?
- Sprovodite istrage seksualnog zlostavljanja djece uz odgovarajuće mjere bezbjednosti i uz profesionalnu podršku i za djecu i za novinare. Bezbjednost komercijalno eksploatisane djece mora da bude na prvom mjestu.
- Turističke organizacije su počele da upozoravaju javnost na seksualnu eksploataciju djece od strane turista. Da li Vaša zemlja krivično goni ljude koji zlostavljaju djecu u drugim državama?

Seksualno zlostavljanje i eksploatacija djece

- ▶ Da li je Vaša priča o seksualnom zlostavljanju ili komercijalnoj seksualnoj eksploataciji potpuno tačna? Da li je njena šokantnost prenaplašena – čak i ako razotkriva kriminalnu aktivnost ili nemar vlasti?
- ▶ Da li ste zlostavljanu ili eksploatisanu djecu predstavili kao žrtve, kriminalce ili ljudska bića koja imaju svoja prava i dostojanstvo? Da li je bilo moguće djeci dati prostor da govore u svoje ime? Mogu li Vaše riječi ili slike otkriti identitet zlostavljane djece? Da li Vaša priča daje informacije kako stupiti u kontakt s ugroženom djecom?
- ▶ Da li su djeca pristala da budu fotografisana? Da li ste dobili saglasnost odgovorne odrasle osobe? Da li je ta odrasla osoba bila prisutna? Da li fotografije koje ste koristili kao ilustraciju za priču seksualizuju djecu ili odaju utisak da dijete dobrovoljno učestvuje u zlostavljanju ili eksploataciji? Na koji način je onemogućena neprihvatljiva upotreba dječjih fotografija?
- ▶ Provjerite da Vaša priča ne veliča ideju „seksualnog turizma“, pornografije ili bilo kog oblika eksploatacije djece? Da li ste se uvjerali da Vaša priča ne sadrži seksualno eksplicitan materijal ili materijal koji promovise seksualne usluge?
- ▶ Koji će efekat publikacija najvjerovatnije imati na djecu o kojoj govori? Da li su uspostavljeni sistemi podrške kako bi se ta djeca zaštitila? Da li postoje povjerljive linije za pomoć onima koji žele da prijave druge primjere zlostavljanja ili eksploatacije? Kakva podrška postoji za novinare koji su možda doživjeli traumu zbog izvještavanja o ovakvim pričama?

Odgovornost države

- Na koji način vaša država implementira Konvenciju o pravima djeteta? Da li je ispunila obavezu da informiše javnost o načelima i odredbama Konvencije? Da li kasni s podnošenjem izvještaja Komitetu za prava djeteta u Ženevi? Ako je tako, koji su razlozi? Da li je bilo javnih konsultacija?
- Da li je odgovoru Komiteta za prava djeteta dat publicitet? Koje su mjere planirane kao rezultat ovog odgovora? Kada je planiran sljedeći izvještaj? Ispitajte rad Komiteta. Intervjušite predstavnika za Vaš dio svijeta.
- Intervjušite one koji su odgovorni za praćenje implementacije Konvencije u Vašoj zemlji. Ispitajte ih o napretku ili nepostojanju istog. Saznajte na koja pitanja djeca žele da se odgovori. Tražite zvanične garancije o politikama po mjeri djeteta ili mjerama vezanim za konkretne probleme koji pogađaju djecu.
- Na koji način je vlada uključila nevladine organizacije u svoje napore usmjerene na poboljšanje života djece? Da li su nevladine organizacije u Vašoj zemlji podnijele svoje izvještaje Komitetu za prava djeteta? Koliko su tačni dokazi koje su sakupile i da li su oni suprotstavljeni tvrdnjama vlade?
- Izvještavajte o kampanjama za poboljšanje života djece koje se vode u Vašoj zemlji. Kako djeca gledaju na njih? Uporedite njihove živote sada sa djetinjstvima njihovih roditelja.

Odgovornost države

- ▶ Da li Vaše priče doprinose da javnost bolje razumije prava djeteta i ulogu vladine politike u njihovom promovisanju i zaštiti?
- ▶ Novinari se nalaze u idealnom položaju da od države traže preduzimanje određenih aktivnosti kako bi ispunila svoje međunarodne obaveze. Da li postoje kampanje koje bi Vaše publikacije/programi mogli da pokrenu kako bi se unaprijedila svijest javnosti i političara o Konvenciji?
- ▶ Da li ste razgovarali sa stručnjacima, aktivistima za dječja prava i sa samom djecom da biste se informisali o problemima s kojima se suočavaju djeca u Vašoj zemlji?
- ▶ Da li ste tražili objašnjenja od lokalne i centralne vlasti za nedostatke u pružanju usluga za djecu i zaštiti njihovih prava?
- ▶ Da li ste omogućili da vlada i civilno društvo čuju glas djece?
- ▶ Da li ste provjerili tvrdnje nevladinih organizacija i da li ste ukazali na njihove uspjehe i moguće nedostatke?
- ▶ Da li ste razmotrili na koji način Vaša medijska organizacija može da, u saradnji s nevladinim organizacijama, izradi materijal iz kojeg će građani koji reaguju na Vaše medijske priloge moći da dobiju odgovarajuće informacije i savjete?

Novinarski rezime Konvencije Ujedinjenih nacija o pravima djeteta

Preambula podsjeća na osnovna načela Ujedinjenih nacija – naročito na duh mira, dostojanstva, slobode, jednakosti i solidarnosti – i na odredbe relevantnih međunarodnih ugovora i proklamacija o ljudskim pravima.

U Konvenciji se ne govori o odgovornostima novinara, ali, kao stručnjaci koji u ime javnosti pomno prate situaciju, medijski poslenici treba da odigraju posebnu ulogu kada vlade ignorišu obaveze koje imaju prema djeci.

1. Definicija djeteta

Sve osobe mlađe od 18 godina, osim ako se na osnovu zakona punoljetstvo ne stiče ranije.

2. Nediskriminacija

Sva prava se odnose na svu djecu, bez izuzetaka, a država je obavezna da zaštiti djecu od svakog oblika diskriminacije. Država ne smije da prekrši nijedno pravo i mora da sprovodi mjere pozitivne akcije u cilju promovisanja svih prava.

3. Najbolji interes djeteta

Sve aktivnosti koje se tiču djeteta moraju da uzmu u obzir njegov ili njen najbolji interes. Država je dužna da obezbijedi adekvatnu brigu,

ako roditelji ili drugi čija je to obaveza to ne učine.

4. Ostvarivanje prava

Država je obavezna da prava iz Konvencije pretoči u stvarnost.

5. Roditeljsko usmjeravanje i razvijajuće sposobnosti djeteta

Država ima obavezu da poštuje prava i odgovornosti roditelja ili šire porodice da djeci obezbijede odgovarajuće usmjeravanje u ostvarivanju prava koja im pripadaju.

6. Opstanak i razvoj

Dijete ima neotuđivo pravo na život, a država mora da obezbijedi uslove za najviši nivo

opstanka i razvoja djeteta.

7. Ime i državljanstvo

Svako dijete ima pravo da ima ime od rođenja, kao i da dobije državljanstvo.

8. Očuvanje identiteta djeteta

Država je obavezna da zaštiti i, ako je potrebno, ponovo ustanovi osnove identiteta djeteta (ime, državljanstvo, porodične veze).

9. Odvajanje od roditelja

Djeca imaju pravo da žive sa svojim roditeljima, osim ako to nije u njihovom najboljem interesu; djeca imaju pravo da održavaju kontakt s oba roditelja, ako su odvojena od jednog ili od oba, i pravo da ih država informiše o tome gdje se nalaze njihovi roditelji, ukoliko je država bila ta koja ih je odvojila od roditelja.

10. Ponovno ujedinjenje porodice

Djeca i njihovi roditelji imaju pravo da napuste svaku zemlju i da uđu u svoju da bi se ponovo ujedinili ili održali vezu dijete – roditelj.

11. Nezakonit premještaj i nevraćanje

Država je obavezna da pokuša da spriječi i ispravi kidnapovanje ili zadržavanje djece u drugoj zemlji od strane roditelja ili trećeg lica.

12. Dječje mišljenje

Dijete ima pravo da izrazi svoje mišljenje i da se to mišljenje uzme u obzir u vezi sa svakim pitanjem ili postupkom koji se tiče djeteta.

13. Sloboda izražavanja

Djeca imaju pravo da dobijaju i saopštavaju informacije i da izraze svoje stavove, ukoliko to ne bi ugrozilo prava drugih.

14. Sloboda mišljenja, savjesti i vjeroispovijesti

Dijete ima pravo na slobodu mišljenja, savjesti i vjeroispovijesti, u skladu s odgovarajućim vaspitanjem od strane roditelja i zakonima države.

15. Sloboda udruživanja

Dijete ima pravo da se sastaje s drugima, da se učlanjuje u udruženja ili da ih osniva, ukoliko to ne ugrožava prava drugih.

16. Zaštita privatnosti

Dijete ima pravo na zaštitu od miješanja u njegov privatni život, porodicu, dom i prepisku i na zaštitu od kleveta/uvreda.

17. Pristup odgovarajućim informacijama

Mediji imaju obavezu da djeci pruže informacije koje su za njih od socijalne, moralne, edukativne i kulturne koristi i koje uvažavaju njihovo kulturno porijeklo. Država treba da preduzme mjere za podsticanje objavljivanja materijala od značaja za djecu i da djecu zaštiti od štetnih materijala.

18. Roditeljska odgovornost

Oba roditelja imaju zajedničku odgovornost da podižu svoju djecu, a država treba da ih u tome podrži.

19. Zaštita od zlostavljanja i zanemarivanja

Država je obavezna da zaštiti djecu od svih oblika fizičkog i psihičkog nasilja od strane roditelja ili drugih koji su zaduženi za brigu o njima i da s tim u vezi organizuje programe prevencije i tretmana.

20. Zaštita djece bez porodica

Država ima obavezu da obezbijedi posebnu zaštitu za djecu lišenu svog porodičnog okruženja i da im pruži odgovarajuću alternativnu porodičnu brigu ili da im omogućiti smještaj u ustanovama, vodeći računa o kulturnom porijeklu djeteta.

21. Usvajanje

U zemljama u kojima je usvojenje priznato, odnosno dozvoljeno, ono se može sprovesti samo ako je to u najboljem interesu djeteta, uz poštovanje svih potrebnih zaštitnih mjera i uz dozvolu nadležnih organa.

22. Djeca izbjeglice

Posebna zaštita treba da se obezbijedi djeci koja su izbjeglice ili traže status izbjeglice, a država je u obavezi da saraduje sa relevantnim organizacijama koje pružaju ovakvu zaštitu i pomoć.

23. Djeca sa smetnjama u razvoju

Djeca sa smetnjama u razvoju imaju pravo na posebnu brigu, obrazovanje i obuku, osmišljene na način da im

pomognu da postignu najveći mogući stepen samostalnosti i participacije, kako bi vodila potpun i aktivan život u društvu.

24. Zdravlje i zdravstvene službe

Dijete ima pravo na najviši stepen zdravlja i pristupa zdravstvenim i medicinskim službama, s posebnim naglaskom na primarnu i preventivnu zdravstvenu zaštitu, javno zdravstveno obrazovanje i smanjenje smrtnosti novorođenčadi. Država je obavezna da radi na iskorjenjivanju štetnih običaja. Naglasak je stavljen na međunarodnu saradnju, kako bi se osiguralo ostvarivanje ovog prava.

25. Periodična provjera smještaja

Dijete kome je država našla smještaj radi brige, zaštite ili liječenja ima pravo da se svi aspekti tog smještaja redovno procjenjuju.

26. Socijalno osiguranje

Djeca imaju pravo da koriste socijalno osiguranje.

27. Životni standard

Djeca imaju pravo na adekvatan standard života. Obezbeđivanje adekvatnog standarda života primarno je dužnost roditelja, a obaveza države je da osigura da su roditelji u stanju da ovu obavezu i ispune. Država može da obezbijedi materijalnu podršku u slučaju potrebe i može da traži naknadu troškova izdržavanja djeteta od odsutnih roditelja ili staratelja.

28. Obrazovanje

Dijete ima pravo na obrazovanje, a dužnost države je da obezbijedi da makar osnovno obrazovanje bude besplatno i obavezno. Školska disciplina treba da bude odraz dječjeg ljudskog dostojanstva. Naglasak je stavljen na potrebu za međunarodnom saradnjom, kako bi se osiguralo ostvarenje ovog prava.

29. Ciljevi obrazovanja

Država mora da prepozna da obrazovanje treba da bude usmjereno na razvijanje dječje ličnosti i talenata, pripremanje djeteta za aktivan život kada odraste, da promoviše poštovanje

osnovnih ljudskih prava i razvijanje poštovanja za kulturne i nacionalne vrijednosti djeteta i drugih osoba.

30. Djeca pripadnici manjina i starosjedilačkog stanovništva

Djeca pripadnici manjinskih i starosjedilačkih zajednica imaju pravo da uživaju svoju kulturu, ispovijedaju svoju vjeroispovijest i služe se svojim jezikom.

31. Slobodne i kulturne aktivnosti i rekreacija

Djeca imaju pravo na slobodne aktivnosti, igru i učestvovanje u kulturnim i umjetničkim aktivnostima.

32. Dječji rad

Država je obavezna da zaštiti djecu od rada koji predstavlja opasnost po njihovo zdravlje, obrazovanje ili razvoj, kao i da propiše najniži uzrast za zaposlenje i da reguliše uslove zapošljavanja.

33. Zloupotreba droge

Dijete ima pravo na zaštitu od uzimanja opojnih i psihotropnih droga i od uključivanja u proizvodnju ili stavljanje u promet istih.

34. Seksualna eksploatacija

Dijete ima pravo na zaštitu od seksualne eksploatacije i zlostavljanja, uključujući prostituciju i uključenost u pornografiju.

35. Prodaja, trgovina i otmica

Država je obavezna da preduzme sve mjere da spriječi prodaju, trgovinu i otmicu djece.

36. Drugi oblici eksploatacije

Dijete ima pravo na zaštitu od svih drugih oblika eksploatacije koji nijesu obuhvaćeni članovima 32-35.

37. Mučenje i lišavanje slobode

Mučenje, surovo postupanje ili kažnjavanje, smrtna kazna i doživotna robija su zabranjeni. Hapšenje i bilo koji drugi oblik lišavanja slobode može da se upotrijebi samo kao krajnja mjera i da traje najkraći vremenski period. Djeca imaju pravo na odgovarajući tretman, odvajanje od odraslih zatvorenika, kontakt s porodicom i pristup pravnoj i drugoj pomoći.

38. Oružani sukobi

Države imaju obavezu da poštuju humanitarno pravo u dijelu u kom se ono odnosi na djecu. Djeca mlađa od 15 godina ne smiju direktno da učestvuju u neprijateljstvima ili da budu regrutovana u oružane snage, a svoj djeci koja su pogođena oružanim sukobom treba obezbijediti zaštitu i brigu.

39. Rehabilitacija

Država je obavezna da djeci koja su pogođena oružanim sukobom, mučenjem, zanemarivanjem, zlostavljanjem ili eksploatacijom obezbijedi odgovarajuću terapiju za oporavak i ponovnu integraciju u društvo.

40. Sprovođenje maloljetničke pravde

Djeca za koju se zna ili tvrdi da su počinila krivično djelo imaju pravo na poštovanje njihovih ljudskih prava, a posebno prava na sve aspekte pravičnog suđenja, uključujući pravnu ili neku drugu vrstu pomoći u pripremanju i predstavljanju odbrane. Pokretanje sudskog postupka i smještanje u institucije treba izbjegavati kad god je to moguće i prikladno.

41. Poštovanje postojećih standarda

Ako su neki standardi predviđeni nacionalnim pravom ili drugim obavezujućim međunarodnim instrumentima viši od onih u Konvenciji, primjenjuju se ti viši standardi.

42-54. Informisanje javnosti i primjena Konvencije

- Država ima obavezu da informiše odrasle i djecu o pravima koja su sadržana u Konvenciji.
- Države biraju Komitet za prava djeteta, koji čini 10 stručnjaka, čiji je zadatak da razmatra izvještaje koje podnose države ugovornice dvije godine nakon ratifikacije i svakih pet godina.
- Ovi izvještaji moraju da budu dostupni široj javnosti.
- Komitet može da predloži sprovođenje posebnih istraživanja o konkretnim pitanjima koja su vezana za prava djeteta i da svoje mišljenje predstavi datoj državi ugovornici, kao i Generalnoj skupštini Ujedinjenih nacija.

- U cilju podsticanja primjene Konvencije i međunarodne saradnje, tijela kao što su Međunarodna organizacija rada (MOR), Svjetska zdravstvena organizacija (SZO), Organizacija za obrazovanje, nauku i kulturu Ujedinjenih nacija (UNESCO) i Dječji fond Ujedinjenih nacija (UNICEF) – pozivaju se da savjetuju Komitet, a mogu da prisustvuju i njegovim sastancima.

- Ova tijela mogu da dostavljaju relevantne informacije Komitetu i daju savjete o optimalnim načinima sprovođenja Konvencije, zajedno s ostalim tijelima koja su prepoznata kao kompetentna – uključujući i druga tijela Ujedinjenih nacija i NVO koje imaju savjetodavni status pri Ujedinjenim nacijama.

ADRESE SAJTOVA ZA INTEGRALNE TEKSTOVE

Konvencija na engleskom:
www.ohchr.org/english/law/crc.htm

Konvencija na 38 jezika:
www.unicef.org/magic

Fakultativni protokol o dječjoj prostituciji i dječjoj pornografiji:
www.ohchr.org/english/law/crc-sale.htm

Fakultativni protokol o učešću djece u oružanim sukobima:
www.ohchr.org/english/law/crc-conflict.htm

Protokol iz Palerma protiv trgovine ženama i djecom:
www.ohchr.org/english/law/protocoltraff.c

Milenijumski ciljevi Ujedinjenih nacija

Države članice Ujedinjenih nacija, njih 191, saglasile su se sa sljedećim Milenijumskim ciljevima, koji su blisko povezani sa UN Konvencijom o pravima djeteta. Provođenje napretka koji je ostvaren u ispunjavanju ciljeva, koje su države same postavile, može da predstavlja interesantnu i informativnu priču. UN je čak razradio i objavio načine pomoću kojih se mogu mjeriti postignuća u svakoj zemlji.

1. Iskorijeniti krajnje siromaštvo i glad

- Na način što će se u periodu između 1990. i 2015. prepoloviti procenat ljudi čiji su prihodi manji od jednog dolara dnevno i procenat ljudi koji pati od gladi.

2. Postići univerzalno osnovno obrazovanje

- Na način što će se do 2015. godine osigurati da sva djeca, dječaci i djevojčice podjednako, imaju mogućnost da završe osnovno obrazovanje.

3. Promovisati jednakost među polovima i dati veća prava ženama

- Na način što će se eliminisati razlike među polovima po pitanju osnovnog i srednjeg obrazovanja, po mogućnosti do 2005, a na svim nivoima obrazovanja najkasnije do 2015.

4. Smanjiti smrtnost djece

- Na način što će se u periodu između 1990. i 2015. smanjiti smrtnost djece uzrasta do pet godina za dvije trećine.

5. Poboljšati zdravlje majki

- Na način što će se u periodu između 1990. i 2015. smanjiti stopa smrtnosti majki za tri četvrtine.

6. Izboriti se sa HIV-om i sidom, malarijom i ostalim bolestima

- Na način što će se do 2015. zaustaviti širenje i započeti isko-

rjenjivanje bolesti HIV-/AIDS-a i pojava malarije i drugih ozbiljnih bolesti.

7. Osigurati održivost prirodne sredine

- Na način što će se načela održivog razvoja integrisati u državne politike i programe, a proces gubljenja prirodnih resursa okrenuti u suprotnom smjeru.
- Na način što će se do 2015. prepoloviti procenat ljudi koji nemaju održiv pristup ispravnoj pijaćoj vodi.
- Na način što će se do 2020. značajno poboljšati uslovi u kojima živi barem 100 miliona stanovnika sirotinjskih četvrti.

8. Razviti globalno partnerstvo za razvoj

- Na način što će se dalje razvijati otvoreni, regulisani, predvidljivi i nediskriminatorski trgovinski i finansijski sistemi (opredjeljenje za dobro upravljanje, razvoj i smanjenje siromaštva, kako na nacionalnom tako i na međunarodnom nivou).
- Na način što će se posvetiti pažnja rješavanju posebnih potreba najnerazvijenijih zemalja. (Uvoz iz najnerazvijenijih zemalja koji je oslobođen tarifa i kvota; pojačano otpisivanje duga siromašnih zemalja, otpisivanje zvaničnih bilateralnih dugova; velikodušna međunarodna razvojna pomoć zemljama koje su posvećene smanjenju siromaštva).
- Na način što će se posvetiti pažnja rješavanju posebnih problema zemalja bez izlaza na more, kao i malih ostrvskih zemalja u razvoju.
- Na način što će se, putem nacionalnih i međunarodnih mjera usmjerenih na održivost duga u dužem periodu, posvetiti pažnja rješavanju dužničkih problema zemalja u razvoju na jedan sveobuhvatan način.
- Na način što će se razviti i primijeniti strategije za bezbjedne i produktivne poslove za mlade, u saradnji sa zemljama u razvoju.
- Na način što će se obezbijediti pristup osnovnim lijekovima u zemljama u razvoju, u saradnji sa farmaceutskim kompanijama.
- Na način što će se nove tehnologije, posebno informacione i komunikacione, učiniti dostupnim u saradnji s privatnim sektorom.

[Vidi www.un.org/millenniumgoals i http://millenniumindicators.un.org/unsd/mi/mi_goals.asp]

Svijet po mjeri djeteta?

Generalna skupština Ujedinjenih nacija, 2002. godine, na specijalnoj sjednici, usvojila je Deklaraciju, koja predstavlja koristan standard prema kojem se mjere politike i dostignuća vlada i drugih aktera koji se bave pitanjem dobrobiti djece.

1. Djeca na prvom mjestu

U svim aktivnostima koje se tiču djece, najbolji interes djeteta biće na prvom mjestu.

2. Iskorijenimo siromaštvo: ulažimo u djecu

Potvrđujemo naš zavjet da ćemo razbiti krug siromaštva za trajanja jedne generacije, ujedinjeni u uvjerenju da su ulaganje u djecu i ostvarivanje njihovih prava jedan od najdjelotvornijih puteva za iskorjenjivanje siromaštva. Moraju se preduzeti hitne mjere za ukidanje najgorih oblika dječjeg rada.

3. Ne izostavimo nijedno dijete

Svaka djevojčica i svaki dječak rođeni su slobodni i jednaki u dostojanstvu i pravima; stoga, svi oblici diskriminacije koji utiču na djecu moraju prestati.

4. Briga za svako dijete

Djeca moraju imati najbolji mogući početak u životu. Njihov opstanak, zaštita, rast i razvoj u dobrom zdravlju i s odgovarajućom ishranom suštinska su osnova za ljudski razvoj. Ulažaćemo zajedničke napore da se izborimo protiv infektivnih bolesti, riješimo glavne uzroke neuhranjenosti i odgajamo djecu u bezbjednom okruženju, koje im omogućava da budu fizički zdrava, mentalno stabilna, emotivno sigurna, društveno kompetentna i sposobna da uče.

5. Obrazujmo svako dijete

Sve djevojčice i svi dječaci moraju imati pristup i završiti osnovno obrazovanje, koje je besplatno, obavezno i dobrog kvaliteta, kao temelj sveobuhvatnog početnog obrazovanja. Razlike među polovima u osnovnom i srednjem obrazovanju moraju se odstraniti.

6. Zaštitimo djecu od povređivanja i eksploatacije

Djeca moraju biti zaštićena od svih oblika nasilja, zlostavljanja, iskorišćavanja i diskriminacije, kao i od svih oblika terorizma i uzimanja talaca.

7. Zaštitimo djecu od rata

Djeca moraju biti zaštićena od užasa oružanog sukoba. Djeca pod stranom okupacijom moraju takođe biti zaštićena, u skladu s međunarodnim humanitarnim pravom.

8. Borimo se protiv HIV-a i side

Djeca i njihove porodice moraju biti zaštićeni od razornog dejstva virusa humane imunodeficijencije i sindroma stečene imunodeficijencije (HIV i sida).

9. Slušajmo djecu i obezbijedimo njihovu participaciju

Djeca i adolescenti sposobni su građani koji mogu da doprinesu izgradnji bolje budućnosti za sve nas. Moramo poštovati njihovo pravo da se izraze i da učestvuju u svim stvarima koje ih se tiču, u skladu s uzrastom i zrelošću.

10. Zaštitimo Zemlju za djecu

Moramo da čuvamo svoju prirodnu sredinu, s njenim raznolikostima života, ljepotom i resursima, koji poboljšavaju kvalitet života, za sadašnje i buduće generacije. Pružićemo svaku pomoć kako bismo zaštitili djecu i na najmanju moguću mjeru sveli uticaj prirodnih katastrofa i degradacije životne sredine na djecu.

[Vidi www.unicef.org/specialsession/wffc/index.html]

Smjernice i načela Međunarodne federacije novinara za izvještavanje o pitanjima koja uključuju djecu

Svi novinari i medijski poslenici imaju obavezu da održavaju najviše etičke i profesionalne standarde i trebalo bi da u okviru svoje branše promoviraju najviši nivo širenja informacija o Konvenciji Ujedinjenih nacija o pravima djeteta i njenim implikacijama za vršenje nezavisnog novinarstva.

Medijske organizacije treba da se bave problemima kršenja dječjih prava i pitanjima koja se odnose na dječju bezbjednost, privatnost, sigurnost, obrazovanje, zdravstvenu i socijalnu pomoć i sve oblike eksploatacije, kao važnim pitanjima za istraživanje i javne debate. Djeca imaju puno pravo na privatnost, a jedini izuzeci mogu da budu oni koji su iznijeti u ovim smjernicama.

Novinarska aktivnost koja utiče na život i dobrobit djece uvijek treba da se sprovodi tako da se uzima u obzir osjetljivost situacije u kojoj se djeca nalaze.

Novinari i medijske organizacije moraju da se trude da održavaju najviše etičke standarde prilikom izvještavanja o djeci, a posebno imaju obavezu da:

- **trude** se da dostignu najviše standarde po pitanju tačnosti informacija kada izvještavaju o pitanjima koja uključuju djecu;
- **izbjegavaju** programe i objavljivanje fotografija koji ugrožavaju medijski prostor djece informacijama koje su po njih štetne;
- **izbjegavaju** upotrebu stereotipa i senzacionalističkih prikaza da bi promovisali novinarski materijal u koji su uključena djeca;
- **pažljivo** razmotre posljedice objavljivanja svakog materijala koji se tiče djece i štetne posljedice svedu na minimum;
- **izbjegavaju** vizuelno ili neko drugo identifikovanje djece, ukoliko to nije od posebnog značaja za javnost;

- **daju** djeci, kada je to moguće, pravo na pristup medijima da bi slobodno izrazila svoje mišljenje bez podsticanja bilo koje vrste;
- **obezbijede** nezavisnu potvrdu informacija dobijenih od djece i uvjere se da ih time ne ugrožavaju;
- **izbjegavaju** korišćenje seksualizovanih snimaka djece;
- **koriste** jasne, otvorene i direktne načine za dobijanje fotografija, ako je moguće uz pristanak i znanje djece ili odgovorne odrasle osobe, staratelja ili njegovatelja;
- **provjere** kredibilitet svih organizacija koje se pojavljuju kao zastupnici interesa djece;
- **ne** plaćaju djeci za materijal koji uključuje pitanje dobroti djece ili roditeljima ili starateljima, sem ako je to očigledno u interesu djeteta.

Novinari treba kritički da provjere izvještaje i tvrdnje koje daje vlada u svakoj zemlji po pitanju primjenjivanja Konvencije Ujedinjenih nacija o pravima djeteta. Mediji ne treba da izvještavaju o uslovima u kojima žive djeca samo kao o događajima, već treba kontinuirano da govore o procesu koji je doveo ili još uvijek dovodi do pojave ovih događaja.

Proglašeno u Recifeu, Brazil, u maju 1998. godine, usvojeno od strane Kongresa Međunarodne federacije novinara u Seulu 2001.

UNICEF je izradio sopstvene Etičke smjernice za
izvještavanje o djeci:
www.unicef.org/media/media_tools_guidelines.html

Smjernice Evropske zdravstvene komunikacione mreže za profesionalne medijske korespodente koji izvještavaju o zdravstvu

Nacrt ovih Smjernica 1998. godine izradio je PressWise (MediaWise), a njihovu konačnu verziju, koja je plod dvogodišnjih konsultacija profesionalaca koji se bave zdravstvenom komunikacijom i izvještavanjem i Međunarodne federacije novinara, 2000. godine usvojila je Evropska zdravstvena komunikaciona mreža, kao vodič za dobru praksu.

1. Prvo, ne nanosite nikakvu štetu. Ljudska prava i javna dobrobit su najvažniji.
2. Radite onako kako treba. Provjerite činjenice, čak i ako zbog toga morate da dođete u opasnost da prekoračite rokove.
3. Ne budite lažnu nadu. Budite posebno obazrivi kada izvještavate o „čudotvornim liječenjima” ili pričama o zdravlju koje mogu izazvati paniku u javnosti.
4. Vodite računa o interesima. Zapitajte se „ko ima najviše koristi od ove priče?”
5. Odbijte lične podsticaje. Uvijek naznačite kada se materijal objavljuje kao rezultat sponzorstva.
6. Nikada ne otkrivajte izvore informacija datih u povjerenju.
7. U svakom trenutku poštuju privatnost bolesnih ili osoba s invaliditetom i njihovih porodica.
8. Imajte na umu posljedice Vaše priče. Sjetite se da bolesne osobe ili osobe s invaliditetom – posebno djeca – imaju čitav život da žive i nakon što mediji izgube interes za njihovu priču.
9. Nikada se ne miješajte u ličnu patnju. Poštujte osjećanja ožalošćenih, posebno kada su u pitanju katastrofe. Kad god je moguće treba izbjegavati prikazivanje žrtava i njihovih porodica u krupnom planu.
10. Izostavite ono u šta nijeste sigurni.

Kalendar Selekcija međunarodnih događaja i godišnjica - mogućih „udica” za priče

Uvijek je korisno imati neke događaje ili godišnjice kao „udice” za priče. Ova selekcija međunarodnih događaja nudi neke sugestije. Postoji, međutim, još veliki broj nacionalnih, kulturnih i vjerskih godišnjica i događaja oko kojih se može izgraditi „dječja perspektiva”.

Mart

- 8. Međunarodni dan žena
- 21. Međunarodni dan uklanjanja rasne diskriminacije
- 22. Svjetski dan vode
- 24. Svjetski dan tuberkuloze

April

- 7. Svjetski dan zdravlja

Maj

- 3. Svjetski dan slobode štampe
- 31. Svjetski dan bez duvana

Jun

- 4. Međunarodni dan djece žrtava agresije
- 12. Svjetski dan protiv dječjeg rada
- 26. Međunarodni dan protiv zloupotrebe i nezakonite trgovine drogom
- 26. Međunarodni dan podrške žrtvama mučenja

Avgust

- 9. Međunarodni dan starosjedilačkih naroda
- 12. Međunarodni dan mladih
- 23. Međunarodni dan sjećanja na ukidanje trgovine robovima

Septembar

- 8. Međunarodni dan pismenosti
- 21. Međunarodni dan mira

Oktobar

- 5. Svjetski dan nastavnika
- 16. Svjetski dan hrane
- 24. Dan Ujedinjenih nacija

Novembar

- 20. Univerzalni dan djece
- 25. Međunarodni dan eliminacije nasilja nad ženama

Decembar

- 1. Svjetski dan side
- 2. Međunarodni dan za ukidanje ropstva
- 3. Međunarodni dan osoba s invaliditetom
- 5. Međunarodni dan volontera
- Međunarodni dječji dan radio-difuzije
- 10. Dan ljudskih prava
- 18. Međunarodni dan migranata

Korisni međunarodni kontakti

Mnoge međunarodne organizacije imaju svoje kancelarije i organizacije s kojima sarađuju u svakoj zemlji

1. Organizacije koje se bave dječjim pravima

Amnesty International

99-119 Rosebery Avenue,
London,
EC1R 4RE, UK
tel +44 20 7814 6200
fax +44 20 7833 1510
email amnestyis@amnesty.org
web www.amnesty.org

Anti-Slavery International

Thomas Clarkson House, The
Stable Yard, Broomgrove
Road,
London SW9 9TL, UK
tel +44 20 7501 8920
fax +44 20 7738 4110
email info@antislavery.org
web www.antislavery.org

Centar za istraživanja djece, mladih i medija

Institut za obrazovanje,
Londonski univerzitet, 20
Bedford Way,
London WC1H 0AL, UK
tel +44 207 612 6515
fax +44 207 612 6177
email d.buckingham@ioe.ac.uk

web www.csonline.org.uk/mediacentre/main.html

ChildHope

Lector Court, 151 Farringdon
Road, London EC1 3AF, UK
tel +44 207 833 0868
fax +44 207 833 2500
email chuk@gn.apc.org
web www.childhopeuk.org

Jedinica za djecu i oružani sukob

Centar za ljudska prava,
Univerzitet Eseks, Wivenhoe
Park,
Colchester, CO4 3SQ, UK
tel +44 1206 873 483
fax +44 1206 874 026
email armedcon@essex.ac.uk
web www.essex.ac.uk/armedcon

Children's Express Worldwide

Exmouth House, 3-11 Pine
Street,
London EC1R 0JH, UK
tel +44 207 833 2577
fax +44 207 278 7722
email enquiries@childrensexpress.org
web www.childrens-express.org

Međunarodna istraživačka mreža Childwatch

P.O. Box 1132 Blindern,
N-0317
Oslo, Norway
tel +47 22 85 43 50
fax +47 22 85 50 28
email childwatch@uio.no
web www.childwatch.uio.no

Koalicija za zaustavljanje korišćenja djece vojnika

2nd floor, 2-12 Pentonville
Road,
London, N1 9FP, UK
tel +44 20 7713 2761
fax +44 20 7713 2794
email info@child-soldiers.org
web www.child-soldiers.org

Komiteo za prava djeteta Kancelarija komesara Ujedinjenih nacija za ljudska prava

8-14 Avenue de la Paix,
1211 Geneva 2, Switzerland
tel +41 22 917 9000
fax +41 22 917 9022
email crc@ohchr.org
web www.unhchr.ch/html/menu2/6/crc

Zabrinuti za djecu koja rade

303/2 L B Shastri Nagar,
Vimanapura Post, Bangalore
560 017, Karnataka, India
tel +91 80 52 34 611
fax +91 80 52 34 258
email cwc@pobox.com
web www.workingchild.org

Defence for Children International

Rue de Varembe 1, CH-1211
Geneva 20, Switzerland
tel +41 22 734 05 58
fax +41 22 740 11 45
email dci-hq@pingnet.ch
web www.defence-forchil.dren.org

Jedinica za rano djetinjstvo

UNESCO, 7 Place de
Fontenoy,
75352 Paris, 07 SP France
tel +33 01 45 68 08 12
fax +33 01 45 68 56 27
email secretariat@unesco.org
web www.unesco.org/education/educprog/ecf

Education International

5, Bd du Roi Albert II (8th floor),
B-1210 Brussels, Belgium
tel +32 2 224 0611
fax +32 2 224 0606
email headoffice@ei-ie.org
web www.ei-ie.org

Zaustavimo dječju prostituciju, pornografiju i trgovinu djecom u seksualne svrhe

(ECPAT) International

328 Phaya Thai Road,
Bangkok
10400, Thailand
tel +662 215 3388
fax +662 215 8272
email info@ecpat.net
web www.ecpat.net

Evropski savjet za izbjeglice i prognanike

103 Worship Street, London, EC2A 2DF, UK
tel +44 207 377 7556
fax +44 207 377 7586
email ecre@ecre.org
web www.ecre.org

EveryChild

4 Bath Place, Rivington St, London, EC2A 3DR, UK
tel +44 207 749 2468
fax +44 207 729 8339
email paul.dimmick@everychild.org.uk
web www.everychild.org.uk

Internet za ljudska prava

8 York Street, Suite 302, Ottawa, Ontario K1N 5S6 Canada
tel +1 613 789 7407
fax +1 613 789 7414
email hri@hri.ca
web www.hri.ca

Human Rights Watch - Projekat za prava djeteta

350 Fifth Avenue, 34th Floor, New York 10118-3299, USA
tel +1 212 290 4700
fax +1 212 736 1300
email hrwnyc@hrw.org
web www.hrw.org/children

Međunarodni centar filmova za djecu i mlade

3774 St-Denis, Bureau 200, Montreal QC, Canada H2W 2M1
tel +1 514 284 9388
fax +1 514 284-0168
email info@cifej.com
web www.cifej.com

Međunarodni komitet Crvenog krsta (ICRC)

Centar za javno informisanje, 19 Avenue de la Paix, CH 1202, Geneva, Switzerland
tel +41 22 734 60 01
fax +41 22 733 20 57
email press.gva@icrc.org
web www.icrc.org

Međunarodna konfederacija slobodnih sindikata

5 Boulevard du Roi Albert II, Bte 1, 1210-Brussels, Belgium
tel +32 22 24 0211
fax +32 22 01 5815
email internetpo@icftu.org
web www.icftu.org

Međunarodna federacija društava Crvenog krsta i Crvenog polumjeseca

PO Box 372, CH-1211 Geneva 19, Switzerland
tel +41 22 730 4222
fax +41 22 733 0395
email secratariat@ifrc.org
web www.ifrc.org

Međunarodni program za eliminisanje dječjeg rada

Međunarodna organizacija rada
4, Route des Morillons, CH-1211 Geneva 22, Switzerland
tel +41 22 799 8181
fax +41 22 799 8771
email ipecc@ilo.org
web www.ilo.org/public

Save the Children Alijansa

2nd Floor, Cambridge House, 100 Cambridge Grove, London, W6 0LE, UK
tel +44 208 748 2554
fax +44 208 237 8000
email burkhard@save-childrenalliance.org
web www.savethechildren.net

Međunarodno društvo za prevenciju zlostavljanja i zanemarivanja djece (ISPCAN)

25 W.560 Geneva Road, Suite L2C, Carol Stream, IL 60188, USA
tel +1 630 221 1311
fax +1 630 221 1313
email ISPCAN@ispcan.org
web www.ispcan.org

Međunarodna fondacija mladih

32 South Side, Suite 500, Baltimore, MD 21202, USA
tel +1 410 951 1500
fax +1 410 347 1188
email youth@iyfnet.org
web www.iyfnet.org

Medzasi (Prva dječja ambasada na svijetu)

Str. 'Kosta Novakovikj' 22a, 1000 Skopje, Macedonia
tel +389 2 46 53 16
fax +389 2 46 39 00
email first@childrensembassy.org.mk
web www.childrensembassy.org.mk

Minority Rights Group International

379 Brixton Road, London, SW9 7DE, UK
tel +44 207 978 9498
fax +44 207 738 6265
email minority.rights@mrgmail.org
web www.minorityrights.org

Street Kids International

38 Camden Street, Suite 201, Toronto M5V 1V1, Canada
tel +1 416 504 8994
fax +1 416 504 8977
email ski@streetkids.org
web www.streetkids.org

Terre des Homme

Ruppenkampstrasse 11a,
D-49084
Osnabruck, Germany
tel +49 541 7101 -0
fax +49 541 7072 33
email info@tdh.de
web www.tdh.de

Dječji fond Ujedinjenih nacija (UNICEF)

3 United Nations Plaza,
New York NY 10017, USA
tel +1 212 326 7000
fax +1 212 887 7465
email netmaster@unicef.org
web [www.unicef.org/media/
media_fastfacts.html](http://www.unicef.org/media/media_fastfacts.html)

UNICEF – Istraživački centar o dječjim pravima Innocenti

Piazza SS. Annunziata 12
50122 Florence Italy
tel +39 055 20 330
fax +39 055 24 4817
email florence@unicef.org
web www.unicef-icdc.org

Komesar Ujedinjenih nacija za ljudska prava (UNHCHR)

8-14 Avenue de la Paix, 1211
Geneva 2, Switzerland
tel +41 22 917 9000
email 1503@ohchr.org
web www.ohchr.org

War Child International

5-8 Anglers Lane, London NW5
3DG, UK
tel + 44 207 916 9276
fax + 44 207 916 9280
email info@warchild.org.uk
web www.warchild.org

Svjetska banka – rani razvoj djeteta

1818 H Street, NW
Washington,
DC 20433, USA
tel +1 202 473 1000
fax +1 202 477 6391
web [www.worldbank.org/
children](http://www.worldbank.org/children)

Svjetska zdravstvena organizacija

Avenue Appia 20, 1211
Geneva 2,
Switzerland
tel +41 22 791 21 11
fax +41 22 791 31 11
email info@who.int
web www.who.int

Svjetska turistička organizacija

Capitan Haya 42, E-28020
Madrid, Spain
tel +34 91 567 8165
fax +34 91 567 8219
email omt@world-tourism.org
web www.world-tourism.org

2. Medijske organizacije

Article 19

6-8 Amwell Street, London
EC1R
1UQ, UK
tel +44 207 278 9292
fax +44207 278 7660
email info@article19.org
web www.article19.org

Komitet za zaštitu novinara

330 7th Avenue, 11th Floor,
New
York YK 10001, USA
tel +1 212 465 1004
fax +1 212 465 9568
email info@cpj.org
web www.cpj.org

Evropska unija emitera

Ancienne Route 17A, CH-1218
Grand-Saconnex, Geneva,
Switzerland
tel +41 22 717 2111
fax +41 22 747 4000
email ebu@ebu.ch
web www.ebu.ch

INDEX na cenzuru

6-8 Amwell Street, London,
EC1R
1UQ, UK
tel +44 20 7278 2313
fax +44 20 7278 1878
email [contact@indexon
censorship.org](mailto:contact@indexon
censorship.org)
web www.indexonline.org

Međunarodna federacija novinara

IPC-Residence Palace, Bloc
C, Rue de la Loi 155, B-1040
Brussels, Belgium
tel +32 2 235 22 00
fax +32 2 235 22 19
email ifj@ifj.org
web www.ifj.org

Fondacija MediaWise

(ranije PressWise)
38 Easton Business Centre,
Felix Rd, Bristol BS5 0HE, UK
tel +44 117 941 5889
fax +44 117 941 5848
email train@mediawise.org.uk
web www.mediawise.org.uk

Medijska mreža mladih ljudi u Evropi i centralnoj Aziji

Evropski centar za
kompetentnost medija,
Bergstrasse 8, D- 45770
Marl, Germany
tel +49 2365 502480
fax +49 12 125 125 21981
email cschuepp@unicef.org

3. Odabrani sajtovi

Advokati za mlade

Informativni servis koji se nalazi u SAD-u, odjeljenje za seksualnost mladih
www.advocatesforyouth.org/glbqt.htm

BOES – Dječja prava širom svijeta

Višejezični linkovi za organizacije koje se bave dječjim pravima i razvojem
www.boes.org

Međunarodna dječja SOS linija

www.childhelplineinternational.org

Dječja kuća

Linkovi eksperata za dječju zaštitu
www.child-abuse.com/child-house

Mreža za informisanje o dječjim pravima

www.crin.org

Dart Centar za novinarstvo i traumu u Evropi

www.dartcentre.org/europe

Defence for Children International

www.defence-for-children.org

Evropska unija (EU) – Program za mlade

Višejezične informacije za mlade o Evropskoj uniji
http://europa.eu.int/comm/youth/index_en.html

Every Child

Međunarodna dobrotvorna organizacija koja radi u istočnoj Evropi, na Balkanu i području Kavkaza
www.everychild.org.uk

Human Rights Watch

www.hrw.org

Međunarodni institut za bezbjednost novinara

NVO za zaštitu novinara
www.newssafety.com

Internet Watch

Borba protiv seksualne eksploatacije djece putem interneta
www.iwf.org.uk

Mreža Internews

Neprofitna organizacija koja podržava nezavisne medije u novim demokratijama.
www.internews.org

Medijske aktivnosti i dobre ideje od strane djece, s djecom i za djecu (MAGIC)

www.unicef.org/magic

NVO koje se bave djecom i mladima

www.ngo.org/links/index.htm

Program za bezbjedniji internet

Inicijativa Evropske unije za pitanja bezbjednosti na internetu
www.saferinternet.org/index.asp

Svjetski radio-forum

www.worldradioforum.org

Youth Guardian Services

Podrška preko interneta mladim homoseksualcima i transseksualcima
www.youth-guard.org

